

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sociální práce

Diplomová práce

Bc. Hana Hladíková

Asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice

Assisted contact parents with children in the Czech Republic

Praha 2017

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Matoušek

Poděkování

Mé poděkování patří doc. PhDr. Oldřichu Matouškovi za odborné vedení a ochotu, kterou mi věnoval v průběhu zpracování diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala za spolupráci všem organizacím, které mi poskytly potřebné rozhovory, bez kterých by diplomní práce nemohla vzniknout.

Bc. Hana Hladíková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Práce nebyla předložena jako splnění studijní povinnosti v rámci jiného studia nebo předložena k obhajobě v rámci jiného vysokoškolského studia k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Bc. Hana Hladíková

Abstrakt

Diplomová práce s názvem *Asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice* se zaměřuje na aktuální popis služby, které má za cíl podporovat vztahy v rozvádějící se rodině a společný bezpečný a nekonfliktní kontakt rodičů s dítětem. Cílem diplomové práce je popsat, jak vypadá současná podoba asistovaného styku rodičů s dětmi v českých organizacích. V rámci práce jsou zmíněny i zahraniční organizace, z kterých se tato praxe rozšířila do České republiky. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část, které mapují asistovaný styk rodičů s dětmi. Teoretická část se věnuje dopadu rozpadu rodiny na rodinu, popisu asistovaného styku rodičů s dětmi. Část se věnuje zahraničním organizacím, které poskytují asistovaný styk rodičů s dětmi. Poslední kapitola pak mapuje české organizace. Praktická část ukazuje výsledky strukturovaných rozhovorů s organizacemi. Rozhovor byl členěn do čtyř oblastí. Při výzkumném šetření bylo zjištěno, že současný stav asistovaného styku rodičů s dětmi je využíván rodiči spíše po doporučení orgánu sociálně právní ochrany dětí či soudu. Velkým tématem je financování, které je velmi komplikované vzhledem neukotvení asistovaného styku v zákonech. Organizace nemají úplný zájem na tom, aby asistovaný styk zapsán do zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Klíčová slova

Asistovaný styk rodičů s dětmi, rodina, ochrana dětí, rodiče, rozvod

Abstract

The diploma thesis titled Assisted contact parents with children in the Czech Republic focuses on the current description of the service, which aims to promote relations in the divorcing family and the common safe and nonconflict contact between parents and child. The aim of the diploma thesis is to describe the current form of assisted contact parents with children in Czech organizations. The work is mentioned in the foreign organization, from which this practice has spread to the Czech Republic. The thesis is divided into a theoretical and practical part, which maps the assisted contact of parents with children. The theoretical part deals with the impact of family breakdown on the family, the description of assisted parenting with children. Part is dedicated to foreign organizations providing assisted parenting with children. The last chapter is then mapped by Czech organizations. The practical part shows the results of structured interviews with organizations. The interview was divided into four areas. During the research, it was found that the current state of assisted parenting with children is used by parents rather after the recommendation of the body for social and legal protection of children or the court. A big issue is funding, which is very complicated due to the non-abusive assimilation of law in the law. Organizations do not have a full interest in the fact that the assisted contact is registered in Act No. 108/2006 Coll. On social services.

Keywords

Assisted contact parents with children, family protection of children, parents, divorce

Obsah

Úvod.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Rozpad rodiny a jeho dopady	12
1.1 Rodina a její rozpad	12
1.2 Dítě v době rozvodu.....	14
1.3 Formy porozvodové péče o dítě.....	15
1.4 Syndrom zavrženého rodiče.....	16
2 Asistovaný styk.....	19
2.1 Oblasti a typy asistovaného styku.....	21
2.1.1 Asistence u předávání a kontaktu rodičů s dítětem.....	21
2.1.2 Asistence styku u intervencí (monitorování a podpora)	22
2.1.3 Asistence podle realizace: ambulantní nebo terénní.....	22
2.1.4 Asistence podle míry dobrovolnosti	23
2.1.5 Asistovaný styk podle aktuálního oznámení o jejím konání	23
2.1.6 Asistence u předávání jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická)	24
2.1.7 Asistence u předání jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)	24
2.1.8 Asistence u styku jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická).....	25
2.1.9 Asistence u styku s dítětem jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)	25
2.2 Důvody a cíle asistovaného styku.....	25
2.3 Podmínky a průběh asistovaného styku rodičů s dětmi	26
2.3.1 Podmínky a pravidla	26

3	Zahraniční organizace věnující se asistovanému styku rodičů s dětmi	28
3.1	Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska.....	28
3.1.1	Skotsko: Relationship Scotland a Family Mediation Lothian	28
3.1.2	Anglie: National Association of Child Contact Centres a Alternative Family Low30	
3.2	Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v Belgickém království.....	31
3.3	Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi ve Francouzské republice	32
4	České organizace poskytující asistovaný styk a asistované předávání dětí rodičům	33
4.1	Area fausta	33
4.2	Pro Dialog z.s.....	34
4.3	Rodinné centrum Routa, o.s.....	35
4.4	Oblastní charita Vimperk: Projekt Pegas.....	36
4.5	Fond ohrožených dětí Zlín	37
4.6	Spondeo o.p.s.	38
4.7	Poradna Magdala	38
4.8	Mikuláš 365 o.p.s.....	40
4.9	Náruč dětem z.s.....	40
4.10	Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy	41
4.11	Pexeso z.s.....	41
4.12	Host.....	42
4.13	Útočiště o.p.s. Cheb	42
4.14	Spirála z.s.....	43

4.15 Krok Kyjov z.ú.	43
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 Popis výzkumu.....	44
5.1 Metodologie výzkumu	44
5.2 Cíle výzkumu	45
5.3 Výzkumné otázky	46
5.4 Výzkumný vzorek.....	46
5.4.1 Etická dimenze výzkumu.....	47
6 Výsledky	48
6.1 Analýza a interpretace strukturovaných rozhovorů s organizacemi věnující se asistovanému styku rodičů s dětmi v České republice	48
6.1.1 Část první: Odpovědi organizací, týkající se spolupráce rodičů dětí v rámci asistovaného styku	49
6.1.2 Část druhá: Odpovědi organizací v oblasti asistovaného styku a možné spolupráce s dalšími organizacemi.....	53
6.1.3 Část třetí: Odpovědi organizací v oblasti současného financování asistovaných styků rodičů s dětmi a ideální formy financování.	57
6.1.4 Čtvrtá část: Odpovědi organizací týkající se zapsání asistovaného styku jako samostatné sociální služby v zákoně 108/2006 Sb.	59
6.2 Závěrečné shrnutí získaných dat od organizací	61
7 Diskuze	63
Závěr	67
Seznam zdrojů.....	69

Seznam zkratek74

Příloha A **Chyba! Záložka není definována.**

Úvod

Diplomová práce se zabývá asistovaným stykem rodičů s dětmi v České republice. Asistovaný styk rodičů s dětmi je v České republice poměrně novou záležitostí. Ve světě již nějakou dobu funguje. Největší rozmach asistovaných styků rodičů s dětmi je ve Skotsku. Asistovaný styk rodičů s dětmi má podporovat ztracené nebo úplně rozbité vztahy. Principem je neutrální místo, které podporuje setkávání dítěte s rodičem, u kterého nežije v případech, kdy nefunguje domluva mezi rodiči či je soudně nařízený dohled. Vybrala jsem si to to téma, protože v České republice zatím tato forma podpory vztahů v rodině není příliš rozšířena a známá. Podle mého názoru je asistovaný styk rodičů velmi dobrá forma podpory, která umožňuje dětem vídat své rodiče na neutrální prostředí, které by mělo zamezit zbytečným konfliktům mezi rodiči, a tím dítě chránit. Asistovaný styk je hodně zaměřen na zájem dítě a jeho právo na oba dva rodiče.

Práce je členěna do sedmi kapitol. V rámci této práce jsem stanovila cíl zmapování fungování organizací poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice. První čtyři kapitoly jsou zaměřené teoreticky. První z nich se zabývá oblastí rozpadu rodiny a dopady na jeho členy. Rozvod je velmi náročné období pro dospělé i děti. V některých případech neprobíhá rozchod parterů v poklidu a je provázen konflikty, které mají negativní vliv na dítě. Může se i stát, že rodič programuje své dítě proti druhému rodiči. Rozvodem se nabourávají předešlé vazby, které mohou vést k odloučení. Pro tyto případy je tu možnost využití asistovaného styku, který poskytuje bezpečný prostor pro nekonfliktní setkávání dítěte s rodičem. Asistovanému styku se věnuje druhá kapitola, která popisuje ukotvení asistovaného styku rodiče s dítětem a jeho druhy. Třetí kapitola je zaměřena na asistovaný kontakt v zahraniční praxi. Vybrala jsem praxi ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, z Belgie a Francie. Největší zastoupení je ve Skotsku, kde je velmi propracovaná síť organizací poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi. Poslední kapitola v teoretické části je zaměřena na organizace v České republice poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi, kterých jsem našla patnáct.

Praktická část se skládá ze tří kapitol. Pro získání dat jsme oslovila všechny nalezené organizace. Na konec se uskutečnilo deset strukturovaných rozhovorů s organizacemi. Všem organizacím jsem položila čtrnáct otázek, které byly členěny do čtyř oblastí. Týkaly se spolupráce rodičů s organizací, podoby asistovaného styku rodičů s dětmi, financování asistovaného styku rodičů s dětmi a názoru na případné ukotvení asistovaného styku rodičů

s dětmi v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Získané rozhovory jsem analyzovala a získaná data interpretovala v šesté kapitole.

Následuje kapitola diskuze, kde jsme se snažila okomentovat získaná data a nahlédnou na další možnosti ohledně asistovaného styku rodičů s dětmi. Uvedla jsem zde svůj názor na budoucnost asistovaného styku a navrhla jsem možnou podobu úpravy stávajícího stavu, vzhledem k zjištěným informacím od organizací a prostudované literatuře. Závěr shrnuje zjištěná data z rozhovorů a shrnuje celou práci.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rozpad rodiny a jeho dopady

Úvodní kapitola diplomní práce je věnována rozpadu rodiny a jeho dopadu na dítě a jeho rodiče. Rozpad manželství či partnerství je velmi citlivé a náročné období pro všechny zúčastněné strany. Je to období velkých emocí a nestabilního prostředí, které je nepříjemné jak dětem, tak jejich rodičům. Během této doby může docházet ke špatné komunikaci mezi rodiči dítěte, což má za následek vyvíjení tlaku na dítě. Doba této situace je proto velmi náročná a může mít negativní dopady jak na dospělé, tak na dítě. Kapitola pojednává dále o postavení dítěte v rozvodové situaci, formách porozvodové péče a syndromu zavrženého rodiče.

1.1 Rodina a její rozpad

Nejprve se zmíním o samotnému pojmu rodiny. Giddens (1999) popisoval rodinu jako skupinu osob přímo spjatou příbuzenskými vztahy, kdy dospělí členové odpovídají za výchovu dětí. Sobotková (2012) uvádí, že v případě rodiny se jedná o skupinu lidí, která má společnou minulost, současnost a budoucnost. Členové jsou pak spojeni partnerstvím, adopcí či manželství v určitou část jejich životů. Funkce rodiny z hlediska sociální psychologie jsou: biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a socializačně výchovné (Špaňhelová 2010). Dnes se úzká rodina neskládá pouze z matky, otce a dětí. Rozpady partnerství přináší do základní rodiny nové členy: nevlastní otce, matky a sourozence. Vytváří se nové rodinné celky a kooperace, které nemusejí být vždy idylické. Při rozpadu rodiny může docházet ke konfliktům, které se negativně promítají do pozdějších vztahů a komunikace samotných členů rodiny. V některých případech může rozpad rodiny a následné majetkové vyrovnání způsobit velmi komplikované vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Situace bývají velmi náročné a mohou se protáhnout i na několik měsíců či let.

Než se budu více věnovat samotnému rozvodu, zmíním se o manželství jako takovém. Manželství můžeme definovat jako soubor vazeb, které spojuje samotné manželé, tak jejich blízké. Manželství je smlouva mezi občany a státem, kdy se očekává, že manželé se o sebe navzájem postarají. Manželství by mělo být naplněné péčí o společné děti a jejich výchovu. Můžeme říci, že od společného manželského života očekáváme podporu, ochranu a péči. Stejně tak děti očekávají bezpečné a milující prostředí od obou rodičů. Dítě potřebuje péči obou rodičů. Od manželství také očekáváme harmonické stárnutí. Bohužel je hodně manželství, které nejsou

harmonická ani trvalá (Matoušek, Uhlíková, 2010). Způsob vzájemného chování partnerů v manželství se může v průběhu vztahu měnit. Gottmanovy výzkumy přinesly zajímavé poznatky, podle kterých je možné s velkou pravděpodobností určit, jaký osud manželství čeká. Na základě dlouholetých výzkumů identifikoval čtyři nejrizikovější způsoby partnerského chování. Je to opovržení či znechucení, ofenzivnost, stěžování a kritizování a obstrukce (Matoušek, Pazlarová, 2014).

Jak už jsem zmínila dříve, manželství je soubor vazeb, které rozhodnutí o rozvodu komplexně mění. Vzniklé vazby mezi jednotlivými členy jsou narušeny či zničeny. Výsledný rozvod je výsledkem dlouhodobého rozhodování. Návrh na rozvod podle platné právní úpravy v České republice může podat jeden z manželů nebo oba manželé jako nesporný nebo souhlasný rozvod. Souhlasný rozvod znamená, že manželé předloží soudu otevřené dohody o majetku, bydlení a úpravě poměrů nezletilých dětí. O péči dětí se vždy rozhodne u soudu, kdy dítě je vždy zastoupeno kolizním opatrovníkem z orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, který hájí nejlepší zájem dítěte (Matoušek, Uhlíková, 2014).

Jakmile je zřejmé, že jeden z partnerů má rozvodové úmysly, začnou se profilovat rozvodové role. Mezi dva základní typy rozvodových rolí patří symetrické, kdy obě strany dělají podobné kroky a komplementární, kdy se jeden z manželů projevuje nezávisle a odpoutává se, zatím co druhý zkouší strategii připoutání a je frustrovaný, když tato strategie nepřináší výsledky. Samotný rozvod je proces s několika fázemi. První fází je období ambivalence, kdy jsou vidět známky krize vztahu. Manželé se hádají nebo se naopak navzájem vyhýbají. Přestávají společně působit ekonomicky, omezují intimní stránku vztahu a častěji tráví volné chvíle odděleně. V této fázi se objevují pokusy o spravení vztahu, kdy si naplánují společnou dovolenou či začnou s rekonstrukcí. Oba partneři bilancují své vztahy a prověřují své motivace k setrvání ve vztahu. Společné projekty pak mohou zřetelněji ukázat vztahové problémy. Výsledkem může být ještě větší odstup mezi partnery a častější konflikty. Nastane tedy další fáze, a to samotný rozvod, kdy je podán soudu návrh na rozvod manželství. Zde záleží na tom, zda se manželé již předem dohodli na podmínkách rozvodu či nikoliv. V obou případech jde o emočně náročné situace, které zasáhnou nejen samotné manžele, ale hlavně jejich děti. U partnera, který si rozvod přál nejméně, způsobuje tato doba úzkost až deprese. I ten, který rozvod inicioval, reaguje intenzivnějšími emocemi. Oba partneři vyhledávají pomoc a podporu od svých blízkých. U rozvodů, kdy manželé nedošli k dohodě, představuje samotné soudní státní možné trauma, při kterém mohou být partneři konfrontováni překvapivými obviněními druhé strany. Stejně intenzivně je vnímaná i fáze porozvodová. Je to období velké

změny. Jeden z partnerů se vyrovnává s odchodem partnera, a druhý si zařizuje život někde jinde. Je velká pravděpodobnost, že odcházející partner si najde nový vztah. Fáze doznívajícího rozvodu je dlouhá a náročná nejen emočně, ale i ekonomicky. Opuštěný partner se musí vyrovnat se ztrátou životního partnera, někdy to může být přirovnáno k oplakávání partnera, těžší je to v tom, že bývalí manželé se musí vídat kvůli společným dětem. Mnoho partnerů hodnotí svůj bývalý protějšek jako zlo, s kterým se nechtějí vídat. Emoční rozvod trvá většinou okolo tří let. Úspěšně dokončený emoční rozvod se pozná podle ustálení nálad, člověk se vrátí ke způsobu života, který vedl před rozvodem. Centrum psychického života se přesune z minulosti do budoucnosti. Pro některé jedince rozvod zůstává trvalým traumatem (Matoušek, Uhlířová, 2010).

1.2 Dítě v době rozvodu

Pro dítě je jakýkoli konflikt mezi rodiči ohrožující, protože jde o konflikt mezi dvěma nejdůležitějšími osobami v životě dítěte. Dítě potřebuje mít oba dva rodiče, konflikt mezi rodiči staví dítě do situace, kterou nemůže nijak ovlivnit. Dítě je během rozvodu rodičů stavěno do situací, které většinou zahrnují ztrátu jednoho z rodičů. Někdy se stává, že dítě je nuceno přiklonit se k jednomu z rodičů a druhého rodiče ignorovat. Nejčastěji je dítě informováno rodiči o rozvodu a ujištěno, že se pro něj nic nemění.

Děti si během rozvodové situace často přejí, aby se rodiče udobřili a měli se zase rádi. U dětí, kterým nikdo nepomohl smířit se s danou situací či jim až do poslední chvíle byla tajena pravda, může tato představa šťastných rodičů přetrvat i po rozvodu. Bohužel tato představa se nikdy nenaplní a je pro děti skličující. Je potřeba, aby rodiče s dětmi o nastalé situaci mluvili a pomáhali dítěti se smířením s danou situací (Smith 2004).

Postavení dítěte v průběhu rozvodu a po rozvodu může mít několik variant. V prvních okamžicích po oznámení dítěti o rozhodnutí rozvodu, je dítě většinou ujišťováno, že se pro něj nic nemění a bude se vídat s oběma rodiči. Může zde proběhnout dohoda o střídavé péči a rodiče spolu komunikují a nevytváří konfliktní situace. Jde o nejlepší možnou variantu. Bohužel někdy je dítě využíváno jako nástroj pomsty jednoho rodiče proti druhému. Jeden rodič manipuluje s dítětem tak, aby bylo proti druhému rodiči. Zde se může vyskytnout syndrom zavrženého rodiče. Rodič brání dítěti v kontaktu s druhým rodičem, což může u dítěte vyvolat pláč, noční běsy či nespavost. Dítě je v případném kontaktu se zavrženým rodičem neklidné a necítí se komfortně, což může vést k osočení rodiče ze špatného zacházení s dítětem. V jiném

případě může být dítě poslední nadějí rodiče na udržení vztahu. Rodič nesmířený s rozvodem využívá dítě ke kontaktu s druhým rodičem. Pokud jsou již partneři od sebe odstěhovaní, může záminka problémů s dítětem druhého partnera přivolat zpátky alespoň na nějakou dobu. Dítě může sloužit v moci rodiče i jako prostředník. Pokud spolu rodiče dítěte nekomunikují, posílají si po dítěti vzkazy. Nebo je dítě od rodiče, se kterým trvale nebydlí vyslýcháno, co se doma děje. Dítě předává informace, které by si rodiče měli říci sami mezi sebou, například jak probíhal pobyt dítěte, kdy se znovu setkají a další. Může se stát, že dítě se dostává do role náhradního partnera, kdy mu rodič, se kterým žije, svěřuje své problémy. Což později může způsobit nemožnost navázání nového vztahu. V poslední řadě může docházet k zanedbávání dítěte. Rodiče jsou příliš ponořeni v úzkostech a vyřizování si účtů, že na samotné dítě zapomenou (Matoušek, Uhlíková, 2010).

1.3 Formy porozvodové péče o dítě

Názor na porozvodovou péči o dítě se v průběhu let měnil. Od zjištění o špatném vlivu odloučení dítěte od matky, které vedlo k tomu, že otec neměl moc velkou šanci získat dítě do své péče, až po dnešní dobu, kdy se výhradní péče matky považuje za diskriminační pro otce a s ohledem na právní ustanovení, že dítě má právo na oba dva rodiče, tedy i na otce. Společná péče měla znamenat spravedlivější rozložení odpovědnosti za dítě, tím pádem se rozhodování o péči dítěte po rozchodu stalo komplikovanější. Je problém správně posoudit, co je v nejlepším zájmu dítěte, pokud se oba dva rodiče tváří jako nejvhodnější kandidáti, případně pokud se jeden rodičů bude snažit vyhrát nad tím druhým. Ve snaze uspět mohou rodiče své děti programovat, proto se častěji v odborných kruzích hovoří o syndromu zavrženého rodiče (Pavlát ed al, 2015). Více se o syndromu zavrženého rodiče zmíním v následující podkapitole, které se tomuto tématu věnuje. Právě rozvodové a porozvodové konflikty velmi ovlivňují špatnou adaptaci dětí na nově vzniklé rodinné uspořádání. Mezi potenciálně negativní faktory také patří neustávající konflikt rodičů, nefungující rodiče, omezený kontakt s druhým rodičem, ekonomické obtíže a časté změny v rodinném prostředí (Pavlát ed al, 2015).

Dnes můžeme rozlišit tři hlavní porozvodové péče o děti. Výhradní péči matky a navštěvujícího otce, výhradní péči otce a navštěvující matku nebo střídavou péči, kdy dítě pobývá určený čas u jednoho rodiče a stejný čas u druhého rodiče. U nás společná nebo střídavá péče rodičů byla zavedena v roce 1998. Podíl střídavé péče je spíše nižší a roste pomalu. Je totiž potřeba, aby oba rodiče bydleli ve své blízkosti z důvodů školní docházky dítěte i jeho neustálého přesunu od jednoho rodiče k druhému. Střídavé péče jsou schopni jen velmi

kooperující rodiče, nezatížení porozvodovou situací. Pro dítě je samozřejmě správné, pokud má pravidelný kontakt s oběma rodiči. Problém se střídavou péčí je nestálé prostředí, kdy dítě střídá jedno prostředí s druhým, které se mezi sebou liší stylem výchovy i uspořádáním. Pokud je střídavá péče dohodou mezi rodiči, má větší šanci na úspěch než daná soudem. V případě konfliktů mezi partnery je častěji zvolena výhradní péče jednoho z rodičů s určeným stykem druhého rodiče (Pavlát ed al, 2015).

Pro rozhodnutí o typu porozvodové péče je třeba zvážit několik následujících faktorů. Schopnost rodiče poskytnou dítěti adekvátní péči, kdy se zvažuje zdravotní a psychický stav rodiče a také materiální předpoklady. Hledí se na životní styl rodiče, jestli není pro dítě ohrožující. Žádoucí je zázemí pro dítě a záruka nenarušování vztahu dítěte s druhým rodičem. Příznivé je i zachování bydliště dítěte, aby nemuselo měnit školu a neztratilo kontakt se svými kamarády. Velmi důležitým faktorem je přání dítěte, zde je třeba brát v potaz věk dítěte i možnost zmanipulování jedním z rodičů. Přáním starších dětí je zpravidla přikládána větší váha (Pavlát ed al, 2015).

Porozvodové problémy jsou velmi časté i po soudních rozhodnutích o péči dítěte. Někdy se rodiče soudí opakovaně. Soudní procesy se protahují a konflikty se prohlubují (Pavlát ed al, 2015). Velkým problémem je neumožnění nerezidenčnímu rodiči vídat své dítě. V některých případech může soud rozhodnout o asistovaném styku rodičů s dítětem nebo o asistovaném předávání dítěte druhému rodiči, kterému se věnuje druhá kapitola. Jsou obecně doporučované přesné podmínky kontaktu rodiče s dítětem. Je tedy přesně specifikováno: kdo, kde, kdy, jak a na jak dlouho se rodič může s dítětem vidět.

1.4 Syndrom zavrženého rodiče

Syndrom zavrženého dítěte je mezi některými odborníky přijímán jako přesné vystižení vztahu dítěte s jedním z rodičů. Jiní mají k tomuto termínu výhrady. Upozorňují, že syndrom není zanesen do klasifikace duševních poruch, někdy si za zavržení mohl rodič sám, a to v případech, kdy se k dítěti choval nevhodně. Poslední odmítání toho syndromu plyne z možnosti zneužívání možného naprogramování rodičů proti sobě. Z výzkumů profesora R. Konečného ale vyplývá, že 12 % dětských neuróz vzniká zcela bez viny rodičů, zhruba třetina je pak vyprovokována nevhodným chováním rodičů a u více než 50 % lze prokázat určitý podíl vlivu rodičů na vznik neurózy (Novák, 2012).

Syndrom zavrženého rodiče je porucha, které může vzniknout v důsledku konfliktů mezi rodiči o svěřeni dítěte do péče. Jde o problematiku, kdy jeden z rodičů programuje dítě proti druhému rodiči. Motiv k tomuto chování může být různý, může jít o snahu zranit druhého partnera či pomstu za vzniklý konflikt v manželství. Pojem syndrom zavrženého rodiče zavedl Gardner v roce 1985. Samotný syndrom primárně vzniká během soudního jednání o svěřeni dítěte do péče. Počátky jsou v očerňování jednoho rodiče druhým. Důsledkem manipulace s dítětem je pak vznik až démonického rodiče. Do očerňování jednoho z rodičů může být zapojena blízká rodina, které podporuje jednoho z rodičů a haní druhého. Manipulující rodič může využít přízeň dítěte u soudu proti svému protějšku. Ne vždy programující chování rodiče způsobí v dítěti odpor k druhému rodiči. Pokud má dítě nenarušený vztah s druhým rodičem a důvěřujeme mu, navádění a manipulace z druhé strany tento fakt nezmění (Gardner, 2010).

Gardner představil osm kroků k diagnostikování syndromu zavrženého rodiče. Dítě mluví o nedostacích zavrženého rodiče a současně říká, že na ně přišlo samo. Přitom je jasné, že výroky, které dítě o rodiči prohlašuje, nejsou z jeho vlastní hlavy. Dítě nechce s rodičem být a tvrdí, že se u něj nudí, nemá smysl u rodiče pobývat a považuje to za ztrátu času. Další je černobíle rozdělování rodičů. Jeden rodič je vždy perfektní, zatím co druhý je strašný s mnoha negativy. Dítě automaticky podporuje programujícího rodiče a podporuje ho, ať říká rodič cokoliv. Pokud jde o vstřícnost je dítě zásadně proti. Na všechny vstřícné pokusy odpovídá negativně a odmítá cokoliv, co zavržený rodič navrhne. Toto odmítání se může rozšířit na příbuzné ze strany zavrženého rodiče (Novák, Corradiniová, Výpušťák, 2015).

Důsledky syndromu zavrženého rodiče pro dítě se mohou přirovnat k citovému zneužívání, protože stejně jako zneužívání dítěte, i toto vede k poškození dítěte na celý jeho další život. Jde o oslabení či úplné zničení vztahu s jedním z rodičů, kdy není možné pozdější opětovné sblížení. Gardner (2010) uvádí, že v jistém smyslu může pro dítě být míň traumatizující smrt rodiče, protože si na rodiče uchová hezké vzpomínky plné lásky, které si je schopno vybavit. U syndromu zavrženého rodiče, kdy je pouto přerušeno, dochází k tomu, že rodič je sice naživu, ale dítě je zmanipulováno k tomu se mu vyhýbat a považovat ho za možné nebezpečí. Tím se u dítěte zapojí myšlenky na nenávist a odsouzení, které dosavadní hezké vzpomínky vytlačí. Děti přijímají své rodiče jako vzory, ale rodiče, kterého vnímáme jako potenciální nebezpečí, nemůžeme ani přijmout za náš budoucí vzor.

Jak bylo již zmíněno, syndrom zavrženého rodiče je někdy z řad odborníků odmítán. V České republice je řada odborníků, kteří tento syndrom odmítají. Někdy se hovoří spíše o naprogramování dítěte než přímo o syndromu zavrženého rodiče. Problém je se správným

překladem, například doc. P. Pavovský považuje za správnější překlad odcizený či vyobcovaný rodič, neboť tvrdí, že vyobcovaný rodič může trpět více než samotné dítě (Novák, Corradiová, Vypušťák, 2015). Nelze tedy říci, zda syndrom zavrženého rodiče je nebo není. Důležitější je, že vliv rodičů na děti je značný a vyhrocená rozvodová situace není komfortní ani pro jednu stranu. Jsou známa vleklá rozvodová řízení, kdy se rodiče nemohou shodnout na péči o dítě. Tyto soudní stání provází náročné a nepříjemné osočování jedné nebo druhé strany.

2 Asistovaný styk

Kapitola asistovaný styk vychází z práce Robina Brzobohatého a dalších autorů (2015). V první řadě bych se chtěla zaměřit na pojem asistovaný styk. Dle Úmluvy o styku s dětmi (2004) se můžeme v článcích 4. a 5. dočíst, že dítě a jeho rodiče mají právo na navázání a udržování vzájemného styku, který může být omezen nebo vyloučen pouze v případě, kdy je to v nejlepším zájmu dítěte. V případech, kdy není bezpečné udržovat styk s rodiči bez dohledu, je třeba možnosti osobního styku s dohledem.

Úprava styků rodičů s dítětem, může být na základě rozhodnutí soudu nebo na základě dohody mezi rodiči. Soud zasahuje v případě, že to daná situace vyžaduje, a je v zájmu dítěte styk s rodiči soudně ošetřit. Variant pro úpravu styků je několik, vždy však záleží na dané situaci, na zájmu dítěte, jeho věku, potřebách a přání (Brzobohatý et al. 2015).

V našem případě se budeme konkrétně zabývat úpravou styku dítěte s rodiči ve formě asistovaného styku či dohledu nad stykem. Asistovaný styk je dočasným omezením, které vyplývá z dohody mezi rodiči nebo soudního rozhodnutí. Jde o ohraničenou dobu, na které se strany shodnou, je jasně popsána a ohraničená časovým horizontem (Brzobohatý et al. 2015).

Pokud se na asistovaný styk podíváme z hlediska legislativního zakotvení, dojdeme k zjištění, že tato konkrétní úprava styku je v našich zákonech zakotvena minimálně. Legislativní zakotvení nacházíme v případě hlediska OSPOD a pověřených osob pro výkon sociálně právní ochrany dětí, kde je tato praktika běžnější. V případech úpravy styků rodičů s dětmi, kdy se dohodnou podmínky pro stranu, které ve většině případů nemá dítě svěřené ve vlastní péči. Zakotvení najdeme v zákoně 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (zákonprolidi/zákon č.359/1999©2010-2017).

Další právní ukotvení asistovaného styku můžeme nalézt v zákonné úpravě styků rodiče s dítětem §887- §891 zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, z kterého vyplývá: Dítě, které je v péči jedno rodiče má právo na kontakt s druhým rodičem v rozsahu, který je v jeho zájmu. Stejně tak rodič má právo na kontakt se svým dítětem, pokud soud nerozhodne jinak. Soud také může určit podmínky setkávání rodiče s dítětem. Rodič, který má dítě v péči je povinen dítěti kontakt s druhým rodičem umožnit a současně s druhým rodičem spolupracovat. Pokud rodič brání ve styku druhého rodiče s dítětem, a toto bránění je bezdůvodné, je toto chování důvodem pro rozhodnutí soudu o tom, který rodič bude mít dítě v péči. Rodiče jsou povinni si mezi sebou sdělovat informace o dítěti, jeho potřebách a jeho zdravotním stavu (zákonprolidi/zákon č.89/2012©2010-2017).

Co se týká asistovaného styku v oblastech sociální služeb, nenajdeme bližší upřesnění toho styku. V současné době je asistovaný styk součástí služeb poskytovaných v rámci zákona 108/2006 Sb., konkrétní službu asistovaný styk tam však nenajdeme. Právní úprava asistovaného styku není ani konkretizována v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte. Podle metodického doporučení MPSV č. 11/2009 z kterého vyplývá, že OSPOD nemá povinnost asistovaného kontaktu rodičů s dítětem. Přesto MPSV uznává, že jde o jeden z použitelných nástrojů v práci s rodinou v rámci OSPOD a záleží na rozhodnutí OSPOD (MPSV/Metodické doporučení©2017).

V Metodickém doporučení MPSV při účasti orgánů sociálně-právní ochrany dětí u rodičovského styku, kdy MPSV upozorňuje na úskalí vznikající v případě sociálního pracovníka OSPOD v asistovaném styku. Mezi zásadní úskalí patří vyřešení otázky, zda by nebylo rizikem pro objektivní přístup k případu, pokud by si asistenci vyžádal pouze jeden z rodičů, nebo jak by byl řešen asistovaný styk v době víkendů a pracovního volna (MPSV/Metodické doporučení©2017).

Pouze zákon č. 292/20013 Sb., o zvláštních řízeních soudní, může soud stanovit tzv. návykový režim dítěte s rodičem, kdy se dítě setkává s rodiči za jasně definovaných podmínek. Třetí stranu v asistovaném styku zde nejčastěji tvoří organizace nebo sociální služba. Vždy je určen odpovídající rozsah a délka trvání styku s ohledem na zájem dítěte (Brzobohatý et al. 2015).

Jak vyplývá, je jedinou legislativní normou pro asistovaný styk již zmíněna úmluva o styku s dětmi, kde článek 10. zavazuje smluvní strany k umožnění přístupu třetí strany v asistovaném styku rodičů s dítětem, pokud to okolnosti vyžadují nebo rozhodne-li o této formě soud. Zde ovšem vyvstává problém, kdo bude tento asistovaný styk provádět, když v legislativě České republiky není nikde konkrétně ukotven. V současné době probíhá asistovaný styk jen v rámci několika neziskových organizací, které umožňují v rámci soudního rozhodnutí asistovaný styk uskutečnit. Otázkou stále zůstává financování této služby, protože bohužel není nikde ukotvena, a tak nespadá ani pod financování v rámci zákona č. 108/2006 Sb. ani č. 359/1999 Sb. (Brzobohatý et al. 2015).

2.1 Oblasti a typy asistovaného styku

Asistovaný styk můžeme dělit na několik typů podle určujících kritérií. Brzobohatý, Nováková a Podešvová (2015) k těmto kritériím uvádí následující charakteristiku:

- Charakteristické potíže, na něž musí asistence reagovat.
- Očekávané intervence a výstupy, cíle výsledné asistence.
- Místo realizace asistence.
- Míra dobrovolnosti spolupráce.
- Aktuální oznámení o realizaci asistence.

V následujících odstavcích budu postupně rozebírat jednotlivé oblasti dle uvedených kritérií.

2.1.1 Asistence u předávání a kontaktu rodičů s dítětem

První oblastí asistovaného styku je charakter potíží, na který má asistence reagovat. K těmto potížím patří předání dítěte nebo kontakt s dítětem. Právě kontakt a předávání dítěte může být náročný pro obě zúčastněné strany (rodič – rodič) ale i (dítě – rodič). Vzniklý konflikt mezi stranami může být takového charakteru, kdy je potřeba třetí strany, aby nedošlo ke zbytečnému konfliktu a stresové situaci, které jsou náročné jak pro dítě, tak rodiče. Může se stát, že nedochází k určenému soudnímu kontaktu rodiče s dítětem. Je tedy potřeba, aby kontakt nebo předání proběhl na nestranné půdě nebo za přítomnosti třetí osoby tak, aby bylo zamezeno konfliktu mezi stranami. O asistovaný styk můžou požádat rodiče sami nebo může o něj zažádat OSPOD či soud, týká se to ale pouze doby předání dítěte z péče jednoho rodiče k druhému rodiči. Asistence samotná probíhá pouze v domluveném čase a na domluveném místě. Následný kontakt po předání už monitorován není, protože ve většině případů nehrozí žádné další komplikace (Brzobohatý et al. 2015).

Příklad: Rodiče po rozvodu mají nařízenou střídavou péči o dítě, kontakt mezi rodiči je konfliktní a nevyrovnaný. K předání dětí buď dochází v konfliktním prostředí, nebo nedochází vůbec. Rodiče nejsou schopni sami zajistit klidný průběh předání a kontaktu s dítětem. Dítě je vystaveno konfliktům rodičů či samo je v konfliktu s rodiči. Asistovaný styk nabídne neutrální prostředí, kde může dojít k předání dítěte. Rodiče se tedy setkávají na neutrální půdě, a nemusí například domů k bývalému partnerovi.

2.1.2 Asistence styku u intervencí (monitorování a podpora)

U asistovaného styku, týkající se intervence, jde o monitorování kontaktu rodičů s dítětem, kdy asistent v kontaktu nijak nezasahuje do dané situace, pouze je přítomen. Objektivně a nezávisle vyhodnocuje situaci, následně může podat zprávu, případně navrhnout možné opatření, které by mohly vést k lepšímu kontaktu rodičů s dětmi. Jde tedy o zmonitorování dané situace a následnému navržení změn. Druhou možností je situace, kdy se od asistence očekává aktivní vstup do daného kontaktu rodičů a dítěte. Jedná se o situace při předávání dítěte rodiči, kdy je zásadní podporovat bezpečné interakce a omezovat ohrožující interakce, v lepším případě je úplně vyloučit. Asistence styku podporuje jak rodiče, tak motivuje dítě v pozitivním vztahu k rodičům. Může také pracovat během těchto styků s rodiči na upevňování rodičovských kompetencí. Pracuje na průběhu předání dítěte, navazování vztahů či vedení rozhovoru, jde o podporu (Brzobohatý et al. 2015).

Příklad: Rodiče mají velký problém v oblasti komunikace navzájem, což ovlivňuje postavení dítěte k druhému rodiči. Je tedy třeba pracovat na podpoře vztahů rodičů i dítěte. Asistent je proto přítomen u předávání dítěte druhému rodiči, jako nestranný účastník může rodičům dítěte navrhnout možné změny v jejich komunikaci a podpořit/motivovat jednotlivé strany k lepší komunikaci, aby nedocházelo ke zbytečně nepříjemným situacím během předávání dítěte.

2.1.3 Asistence podle realizace: ambulantní nebo terénní

Brzobohatý (2015) popisuje, že asistovaný styk může probíhat jak ambulantně, tak terénní formou, záleží na dané situaci a potřebách klientů. Styk může probíhat v přirozeném prostředí rodiny, tedy formou terénní, nebo v prostředí asistující organizace, tedy ambulantně. Terénní forma asistence může proběhnout u předání jak v bydlišti jednoho z rodičů, tak i mimo domov. Například v parku, na hřišti, v obchodním domě nebo na parkovišti. Jde o asistenci, která vyžaduje, aby asistent k předání přijel na předem domluvené místo v konkrétní čas, na kterém byl s rodiči domluven. U ambulantní formy může dojít k předání dítěte přímo v organizaci ve vyhrazeném prostoru, ale i přilehlém parku. Nemusí jít nutně o konkrétní prostor v organizaci. Ambulantní formou rozumíme situaci, kdy rodiče přichází za asistencí. Pokud asistent dojíždí na určené místo mimo pracoviště nebo mimo vybraný prostor asistencí, jde o terénní formu. Obě formy mají jistá rizika i výhody. Předností terénní formy je jistě známé prostředí pro dítě. Pokud se jedná o využití přirozeného prostředí pro dítě k jeho předání

druhému rodiči, ať se jedná o dům jednoho z rodičů nebo blízké okolní prostředí známe dítěti. Bohužel někdy právě domácí prostředí může vyvolat konflikty, a to na straně rodičů, kdy je jeden z rodičů neochoten přistoupit na domácího prostředí: například z důvodů nové rodiny, kterou si jeden z rodičů založil. Při terénní formě nemůže asistent být přítomen u všech dějů. Asistent tak nemá dokonalou kontrolu nad situací a všemi okolnostmi a podmínkami realizace styku. Je zde také otázka časové a finanční náročnosti pro organizaci. Výhodou ambulantní formy asistovaného styku je neutrální prostředí, které může být pro rodiče i dítě výhodnější z hlediska nestrannosti. Právě neutrální půda může pomoci k uklidnění konfliktů mezi stranami. Ambulantní forma je také výhodnější při potřebách dodržování určitých pravidel, které by v domácím prostředí byly náročné. Rizikem této formy může být neznámé prostředí, které v prvotní fázi může v dítěti vzbuzovat nedůvěru. Určený prostor v organizaci by měl být vybaven příjemně a účelně, může mít podobu herny. Je zde časová a finanční náročnost na straně rodičů, kteří musejí do organizace dojít (Brzobohatý et al. 2015).

2.1.4 Asistence podle míry dobrovolnosti

Pro dobrý průběh asistovaného styku je důležitá i míra spolupráce rodičů dítěte. Zda chtějí s asistencí spolupracovat aktivně, tedy jsou dobrovolnými klienty organizace. Mají sami osobní zájem na tom, aby kontakt a předání dítěte probíhalo v klidném prostředí bez zbytečného stresu. Lze očekávat, že rodiče budou mít snahu o narovnání situace a asistence u styku může být jen krátkodobého charakteru. Při nařízené asistenci je nutné předpokládat menší ochotu stran a překonání prvotní nevole k dané situaci, minimálně od jedné strany. V těchto případech může být obtížné naplnit požadavek podpory (Brzobohatý et al. 2015).

Příklad: Rodiče si jsou vědomi konfliktních vztahů, které mezi nimi panují a po zkušenostech, kdy u předání dítěte docházelo ke zbytečnému napětí se rozhodnou vyhledat organizaci, která jim zprostředkuje asistovaný styk u předání dítěte například na neutrální půdě organizace tak, aby se zamezilo možnosti vzniku konfliktu v soukromí.

2.1.5 Asistovaný styk podle aktuálního oznámení o jejím konání

Ve většině případů probíhá asistovaný styk s předem danými podmínkami pro všechny zúčastněné s jasným postupem a pravidly, což je oznámená forma asistenčního styku. Existuje speciální typ asistence, kterou můžeme označit jako skrytou. Rodiče se dohodnou na předem daných termínech předání dítěte do péče druhého rodiče na několik setkání dopředu. Budou ale

seznámeni, že na několik náhodně vybraných předání může přijít asistent. Rodiče tedy vědí, že asistent může být přítomen například na 3 z 10 předání, nevědí ovšem na kterém přesně. Tento způsob má motivovat rodiče k pozitivním vzorcům chování nejen za přítomnosti asistenta, ale standardně ve všech případech. Jde především o standardní vzorec, aby chování rodičů nebylo jen účelné za přítomnosti asistenta, ale o běžné chování bez ohledu na tom, zda je asistent přítomen. Cílem není ukázněné chování za přítomnosti asistenta, ale o dlouhodobě udržitelný vztah bez konfliktů mezi rodiči během každého předávání dítěte. Ovšem i tato skrytá asistence musí být s rodiči probrána (Brzobohatý et al. 2015).

Brzobohatý (2015) uvádí, že z výše formulovaných oblastí můžeme následně vyhodnotit 4 typy asistovaných styků, které vyplývají z kombinací předešlých oblastí působení asistovaného styku rodičů s dítětem. Následuje přehled typů asistencí a jejich podrobnější popis:

- Asistence u předávání jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická)
- Asistence u předání jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)
- Asistence u styku jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická)
- Asistence u styku s dítětem jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)

2.1.6 Asistence u předávání jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická)

Monitorování předávání dítěte, kdy se asistent snaží postihnout aktuální situaci a komunikační prvky mezi rodiči a dítětem. Asistent může výrazně zasáhnout do komunikace, pokud to situace vyžaduje. Míra zásahu asistenta do komunikace je závislá na dané situaci při předávání. Jde tedy především o diagnostikování jednotlivých předání a monitorování potřeby zásahu třetí strany do dané situace (Brzobohatý et al. 2015).

2.1.7 Asistence u předání jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)

Asistent má podporovat klidný průběh předání dítěte a současně se aktivně zapojuje do situace. Snaží se podporovat žádoucí komunikační vzorce mezi stranami a současně eliminovat konflikty, které mohou při předávání vznikat. Motivuje a podporuje dítě v pozitivním vztahu k oběma rodičům (Brzobohatý et al. 2015).

2.1.8 Asistence u styku jako monitorování (funkce sociálně-diagnostická)

Asistovaný styk je zaměřen na průběh styku dítěte s rodiči případně s jinou třetí osobou přítomnou u kontaktu. Asistent se snaží postihnou aktuální komunikační vzorce. Zasahuje v případě nutnosti. Opět zde platí akutnost zásahu na závislosti vyplývající ze situace daného styku (Brzobohatý et al. 2015).

2.1.9 Asistence u styku s dítětem jako podporování (funkce sociálně-terapeutická)

Asistent se zaměřuje na klidný průběh styku, hlavně na nežádoucí komunikační vzorce a snaží se podporovat žádoucí vzorce mezi rodiči a dítětem. Jde o celkovou práci s rodinou, kam spadá i příprava na sekání, která jsou delšího charakteru (Brzobohatý et al. 2015).

2.2 Důvody a cíle asistovaného styku

Důvodů pro asistovaný styk rodičů s dítětem může být několik. Mohou pocházet z rozhodnutí o asistovaném styku od OSPOD či soudního nařízení. Kdy asistovaný styk může rodičům umožnit kontakt s druhým rodičem, znovu navázání vztahu mezi rodičem a dítětem po delším odloučení nebo pomoci znovu vybudovat vztah mezi dítětem a rodičem, pokud zde žádný nebyl. Dalším z důvodů doporučení asistovaného styku může být snaha o předcházení následujících rizik, kdy se v případě vyskytuje domácí násilí, týrání nebo zneužívání, případně ohrožení v případě návykových látek. Může zde být i podezření na duševní onemocnění rodiče či existující reálná hrozba únosu dítěte. Jde tedy předně o případy, kdy hrozí bezprostřední nebezpečí pro dítě během komplikovaného rozvodu či rozchodu rodičů (Brzobohatý et al. 2015).

Asistovaný styk by pro tyto případy měl fungovat jako nárazník a klidné prostředí pro dítě v náročné situaci, kdy je třeba zajistit, aby dítě nebylo dále stresováno a vystavováno zbytečným konfliktům mezi rodiči. Asistovaný styk by měl přispět ke klidnému zvládnutí náročné situace v životě dítěte tak, aby ho daný konflikt neohrožoval na jeho vývoji a nezpůsobil možné trauma či stres.

Cílem asistovaných styků je zajištění co možná nejklidnějšího průběhu rozchodu rodičů a následného kontaktu s rodiči. Přítomnost třetí osoby u kontaktů dítěte s rodiči má za cíl zpřehlednit situaci, ve které se dítě ocitlo a pomoci dítěti zvládnout emoční a vztahovou stránku. Rodičům je naopak poskytnuta podpora v oblasti práv a zájmů, hlavně právo dítěte na oba

rodiče. Během každého asistovaného styku, je třeba si vyjasnit a určit cíl asistence. Mezi obecné cíle patří: zvýšení rodičovských kompetencí, zlepšení vztahu mezi rodičem a dítětem, získat zkušenost nekonfliktního setkání, bezpečné prostředí pro předání, zvýšit důvěru mezi dítětem a rodičem, zmírnit důsledky konfliktu rodičů, prodloužení doby kontaktu dítěte s rodičem a směřování situace do doby, kdy nebude třeba asistence. Hlavní oblastí asistence je komunikace mezi rodiči, komunikace dítěte s rodiči a komunikace rodičů s pracovníkem (Brzobohatý et al. 2015).

2.3 Podmínky a průběh asistovaného styku rodičů s dětmi

Před samotnou asistencí u kontaktu je nutné s rodiči mluvit, ideálně s oběma rodiči a dítětem. Nejprve s každým z rodičů zvlášť, a později dohodnout, pokud je to možné, schůzku, kde budou účastny všechny strany, aby se předešlo pozdějším nedorozuměním. Zde se právě projednají důvody pro asistovaný styk a její cíl. Upřesní se časová osa, místa konání setkání, čas, frekvence setkání a osoby, které se budou setkávání účastnit. Mohou být uděleny i podmínky a povinnosti spojené s předáváním dítěte, ideální forma je psaná. Tu mohou rodiče následně podepsat, čímž se stvrdí, že oba rodiče jsou srozuměni s podmínkami i postupem a souhlasí s průběhem asistovaného styku u předávání dítěte. Při rozhovoru s dítětem je třeba klást důraz na představení průběhu budoucího kontaktu dítěti, aby mělo důvěru v asistenta a místo konání. Dítě by mělo vědět, kdy a jak bude kontakt probíhat a jak dlouho bude u konkrétního rodiče. Může říci, zda nepotřebuje určitá pravidla určit samo (Brzobohatý et al. 2015).

2.3.1 Podmínky a pravidla

Následující podmínky a pravidla jsou rozděleny pro všechny zúčastněné strany, tedy jak pro asistenta, tak pro rodiče, co se týče podmínek a pravidel týkající se asistence.

Asistent naslouchá rozhovorům mezi rodiči a dětmi. Proto je zakázané šeptání nebo důvěrné rozhovory mezi dítětem a rodičem. Pokud dítě vykazuje známky přemíry stresu, může asistent rozhodnout o ukončení kontaktu. Asistent může zasahovat do styku, pokud je ohroženo bezpečí dítěte. Může rodičům poskytnout korekci jejich chování či přístupu. Asistent má pravomoc ukončit styk, pokud vyhodnotí, že dítě se necítí dobře. Buď ho daná situace přespříliš stresuje nebo v případě porušení stanovených pravidel. Asistent z každého kontaktu musí vyhotovit záznam. Asistent se musí orientovat v dané rozvodové situaci, musí být empatický, schopný pracovat s rodinným systémem, rozvíjet komunikační schopnosti, intervenovat,

vyhodnocovat a adekvátně zasahovat do kontaktu. Musí být nestranný a zachovávat neutralitu. Každý případ vyžaduje konkrétní dohodu a pravidla, udělané na míru rodičů a dítěte (Brzobohatý et al. 2015).

Pravidla pro rodiče můžeme shrnout jako následující: dodržování určeného času i místa, být na domluveném místě, soustředit se na dítě, není dovolené během styku šeptat či mluvit v jiném než českém jazyce, pokud není stanoveno jinak, nenutit dítě k projevům náklonnosti, nepoužívat vulgarismy a hrubost, nekouřit, pokud bude jeden z rodičů pod vlivem návykových látek, bude kontakt přerušen, zákaz zbrání, nedovoleného opouštění místnosti s dítětem, nevyptávání se dítěte na soukromý život druhého rodiče, neposílat si vzkazy přes dítě, neslibovat dítěti dárky a jiné úplatky či neprobírat při styku dohody ohledně rozvodu a majetku (Brzobohatý et al. 2015).

3 Zahraniční organizace věnující se asistovanému styku rodičů s dětmi

Asistovaný styk rodičů s dětmi jako služba vznikl ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, kde má také největší síť center věnující se této činnosti. Asistovaný styk je poskytován hojně ve Skotsku, Belgii a Francii. V této kapitole se budu věnovat právě zahraničním organizacím poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi.

3.1 Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska

V rámci Spojeného království Velké Británie a Severního Irska působí několik organizací věnující se problematice asistovaného styku rodičů s dětmi. Velká síť organizací věnující se asistovaným stykům rodičů s dětmi působí ve Skotsku a v Anglii.

3.1.1 Skotsko: Relationship Scotland a Family Mediation Lothian

Ve Skotsku figuruje jako jedna velká síť organizací Relationship Scotland, která pod sebou sdružuje menší organizace, a ty následně podporují samotná kontaktní centra. Ve Skotsku jde o velmi propojenou síť, která je na sebe úzce navázaná. Dá se říci, že organizace asistovaného kontaktu má ve Skotsku třístupňový systém tak, aby samotná služba mohla být co nejbližší jejím uživatelům. Samotná Relationship Scotland poskytuje síť dětských kontaktních center a další služby pro rodiny. Organizace podporuje rodiny, páry i jedince. Za rok se organizace setká zhruba s 40 000 lidmi. Relationship Scotland podporuje 22 členských služeb, kterým poskytuje školení a metodiky. Podporuje všechny rodiny bez rozdílů barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, národnosti, náboženství, věku atd... Organizace se řídí Úmluvou OSN o právech dítěte, která je základním mezinárodním právním rámcem popisující všechny práva dítěte mladšího 18 let. Organizace podporuje rodiny v nekonfliktním setkávání, které neohrožuje vývoj dítěte. Relationship Scotland věří, že lidé umí změnit své chování a umožnit si tak navzájem klidný a nekonfliktní vztah (Relationship-scotland/about us©2017).

Centra pro kontakt s dětmi pomáhají rodičům, kteří procházejí těžkým rozvodem a je pro ně náročné se navzájem vídat. Děti potřebují vídat oba rodiče, z tohoto důvodu fungují centra pro kontakt s dětmi. Kontaktní centra hrají zásadní roli při udržování kontaktu v rodině během a po rozvodu. Jde o místo bezpečné, přátelské a neutrální, které je zaměřené na děti. Centra fungují jako most k trvalému uspořádání budoucích kontaktů v rodině. Ve Skotsku je

44 dětských kontaktních center, které nabízejí službu asistovaného kontaktu rodičů s dětmi (relationship-scotland/child contact©2017).

Do centra se nejčastěji rodiče dostanou na doporučení soudu nebo oddělením sociální práce, některá střediska akceptují i rozhodnutí samotného rodiče. Dětská centra pak sami rozhodují, zda rodinu přijmou či nikoliv. Samotný asistovaný styk rodičů s dětmi se odvíjí od spolupráce, soudního procesu a dostupného místa v centru. Kontakt v centru provádějí vyškolení pracovníci (i dobrovolníci). Tým zahrnuje sociálního pracovníka, učitele, právníky a lékaře. Všechny profese mají za cíl ochránit dítě a dohlédnout na jeho bezpečnost. Neexistuje věkový limit dítěte, které by se nemohlo pomocí asistovaného styku vidět s rodičem. Některá centra požadují zaplatit administrativní poplatek, aby mohla udržet chod centra a službu vykonávat. Dále se platí vyhotovení zprávy z asistovaného kontaktu (relationship/what happens at a child centre©2017).

Členem skotské sítě charitativních organizací Relationship Scotland je i Family Mediation Lothian, které provozuje síť Child Contact center poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v rámci místních organizací. Child Contact je definován jako podporovaný kontakt – dohled nad rodinou v rámci centra, kdy umožňuje klidné setkávání a předávání dítěte rodičům. Průběh je zaznamenáván před, během i po setkání a je uschován. Na vyžádání je možné zaznamenané interakce zpřístupnit (familymediationlothian/supportedcontact ©2017).

Centrum je klíčové místo pro děti, které se potýkají s rozpadem vlastní rodiny a nemají kontakt s rodičem, u kterého již nebydlí. Koncept center je směřován na bezpečné, přátelské, neutrální místo zaměřené na děti a jejich setkávání se s jedním z rodičů. Centra jsou využívána pro bezpečné setkávání rodičů s dítětem nebo k jeho předání druhému rodiči. Child Contact center se snaží potlačit obavy, kterým čelí děti při rozpadu rodiny. V centru si mohou užít kontakt se svými rodiči bez nátlaku, který by mohl vzniknout jinde. Děti mají právo na kontakt s rodiči po rozpadu rodiny. Někteří rodiče ale nechtějí tento kontakt povolit z obav o bezpečí dítěte, a právě proto vznikly tyto centra (familymediationlothian/supportedcontact©2017).

Child Contact má vyškolené dobrovolníky, které školí Family Mediation Lothian. Hlavní sídlo Family Mediation-Child Contact Center je v Edinburghu, ale působí na několika místech v rámci místních organizací: Bells Family Center, Granton Family Center, Viewforth Family Center, Whitburn Resource Center a Olivebank Family Center (familymediationlothian/supportedcontact©2017). Například Olivebank Family Center nabízí péči o děti a jejich rodiny v bezpečném a přívětivém prostředí. Pracovníci Olivebank Family

Center mohou pracovat s rodinou u ní doma. Rodinné centrum podporuje rodiny po celý rok. Podporují hlavně emoční a osobnostní rozvoj dítěte, zaměřují se i na komunikaci dětí s rodiči. Oliverbank Family Center je bezplatná služba (eastlothian©2017).

Cílem Family Mediatin Lothian je pomoc a podpora rodin a dětí, které procházejí rozpadem rodiny. Úkolem je minimalizovat bolest a emoční strádání v době rozvodu. Důvěra a respekt jsou základem pro aktivity organizace. Pracovníci jsou vyškoleni k efektivní komunikaci s rodiči a jejich dětmi. Organizace byla založena na počátku 80. letech a od té doby FML pomohlo tisícům rodin v těžkých dobách. Prostřednictvím zprostředkovaných kontaktů se snaží rodinám pomoci, aby se dohodli a udrželi pohodu a bezpečí svých dětí. Služby jsou poskytovány těm rodinám, z nichž alespoň jeden z rodičů bydlí v Edinburghu (familymediationlothian©2017).

3.1.2 Anglie: National Association of Child Contact Centres a Alternative Family Low

National Association of Child Contact Centres je charitativní organizace ve Velké Británii, která se věnuje problematice kontaktů rodičů s dětmi po rozvodu. Poskytuje bezpečné prostory pro setkání dětí s jejich rodiči. Na kontakty dohlíží přibližně 400 kontaktní center ve Velké Británii, které provozují síť center pro setkávání dětí s rodiči (NACCC©2008).

Nejdůležitějšími osobami pro kontaktní centrum dětí jsou právě sami děti. Cílem National Association of Child Contact Centres je vytvoření společenské atmosféry, kde může dítě relaxovat a užívat si kontakt s rodiči či rodičem. Není podmínkou, aby se oba dva rodiče vídali, pokud nechtějí. Centra jsou upraveny jako herny pro děti všech věkových kategorií. K dispozici je i občerstvení. Centra provozují vyškolení odborníci, kteří jsou nestraní vůči rodičům (NACCC/What is it like©2008).

Organizace nabízí hned několik možných typů asistovaných kontaktů. Podporovaný kontakt udržuje dítě v kontaktu s rodiči. Pokud se důvěra nebo komunikace rozpadla během rozvodového řízení, při tomto typu se bývalí partneři nemusí v centru potkat. Kontrolovaný kontakt je určen při existenci potencionálního nebezpečí. Centrum pak zajistí bezpečné prostředí, kdy je přítomen pracovník. Předání je poskytováno v centru jako krátkodobá služba pro předání dítěte mezi rodiči, kdy se rodiče opět nemusí setkat. Nepřímý kontakt se provádí v případech, kdy dítěti hrozí nebezpečí při přímém kontaktu. Nepřímí kontakt centrum zprostředkovává ve formě předávání dopisů, dárků, e-mailů či Skypu. Eskortovaný kontakt se zavádí po úspěšné spolupráci rodičů, může probíhat v samotném centru nebo v parku či

restauraci. Doplňující formou je životní příběh dítěte, který se využívá, pokud dítě nemá žádný kontakt s rodičem, u kterého nežije. Uspořádání informací o nefigurujícím rodiči v jeho životě pomáhá dítěti s jeho identitou (NACCC/types of contact©2008).

Velmi zajímavou organizací je Alternative Family Low, kterou založila právnička Andrea Woelke, v roce 2005. Vytvořila alternativní rodinné právo. Rodinné právo je velmi citlivá oblast, kdy klienti chtějí mít osobnější vztah se svým právníkem. V Londýně je proto otevřená speciální právní kancelář, která se specializuje právě na rodinné právo. Kancelář se snaží, aby nedocházelo ke zbytečným konfliktům mezi rodiči během rozchodu (Alternativefamilylow/about us©2017).

Alternativ Family Low se vyjadřuje k ideální délce kontaktu dětí s rodiči. Přičemž upozorňuje, že by kontakt měl být uskutečněn alespoň jednou za týden na několik hodin, u větších dětí by pak mohlo jít i o několika denní pobyty u druhého rodiče. Soudy také mohou kontakt specifikovat jako nepřímý pomocí dopisů, telefonů či videotelefonů (Alternativefamilylow/child contact©2017).

3.2 Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v Belgickém království

V Belgickém království působí v oblasti asistovaného styku rodičů s dětmi následující dvě organizace: Trimurti a Brussel Meeting Space. Nejprve se zmíníme o organizaci Trimurti.

Trimurti poskytuje prostorové setkávání, což je asistovaný kontakt rodičů s dítětem. Sociální pracovnice spolupracuje s rodinou na znovu navázání zdravých vztahů v bezpečném místě. Pracuje se v naprosté důvěře v neutrální prostředí, jak pro rodiče, tak dítě. Multidisciplinární tým pracuje na opětovném navázání vztahů mezi rodiči a dítětem. Jde především o pochopení, že dítě má dva rodiče, se kterými by se mělo vídat. Prostorové setkávání podporuje rozpadající se rodiny. Snaží se podpořit rodičovskou autoritu vůči dítěti. Z mezinárodního práva vyplývá nárok dítěte i rodičů na kontakt. Je třeba napatý vztah mezi rodiči urovnat, což je v zájmu dítěte a jeho vývoje (Trimurti/espaces rencontres©2017).

Druhá organizace Brussel Meeting Space staví na právech dítěte nad rodičem, protože dítě pochází ze dvou linek, a tady má právo na to být součástí života obou rodičů. Proto se snaží podporovat rodiny v jejich vzájemných vztazích (Guidesocial/ espaces rencontres©2014).

Brussel Meeting Space je nezisková organizace zaměřená na rodinné vztahy. Především na rodiny s komplikovanými vztahy po rozvodu. Poskytuje podporu doprovázení a prostor

pro setkávání rodiče s dítětem, který nemá dítě ve své péči. Cílem je obnovení kontaktu, aby dítě vědělo, odkud pochází a jakou má historii. Podmínkou pro Brussels Meeting Space je rozhodnutí soudu, který určí začátek služby a dobu jejího trvání, četnost schůzek i místo setkání (Guidesocial/espaces rencontres©2014).

3.3 Organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi ve Francouzské republice

V Paříži sídlí nadace OPEJ – Maison des familles et des cultures (Dům rodiny a kultury), která se věnuje rodinám, které procházejí problémovým obdobím. Tato nadace nabízí neutrální prostory pro setkávání rodičů s dětmi. Prostory jsou navrženy a uzpůsobeny k znovu navazování kontaktů mezi rodiči a dětmi. Neutrální místa jsou poskytována v rámci Domů rodin a kultury. Jde především o doprovázený vztah rodičů s dítětem. Pokud mají rodiče mezi sebou konflikty či hrozí reálná možnost násilí, pomáhá neutrální prostor k znovu napravení vztahů. Může se jednat i o rodiče s násilnými sklony, kteří by jinak nemohli své dítě vidět. OPEJ se snaží do kontaktu příliš nezasahovat, ale musí dávat pozor na celý průběh setkání. Dbají na to, aby se rodiče před dítětem nepomlouvali a nenarušili tak vztah dítěte k druhému rodiči (OPEJ/ Maison des familles et des cultures©2017).

4 České organizace poskytující asistovaný styk a asistované předávání dětí rodičům

Čtvrtá kapitola je zaměřena na organizace v České republice, které poskytují v rámci své působnosti asistovaný kontakt či asistované předávání. V České republice tuto službu k roku 2017 poskytuje patnáct organizací. Jelikož v České republice není zatím ustálena jednotná forma poskytování asistovaného styku rodičů s dětmi, každá organizace provozuje tuto službu s malými odlišnostmi. Některé organizace poskytují asistovaný styk v rámci sociální služby (nejčastěji jako aktivizační službu pro rodiny s dětmi), většina organizací asistovaný kontakt poskytuje jako pověřená osoba k výkonu sociálně právní ochrany dětí.

Pro přehlednost jsou zde organizace vypsány, a to ve sledu: obecné informace o organizaci, její zaměření, sídlo a popis poskytované služby v rámci asistovaného styku rodičů s dětmi či asistovaného předávání.

4.1 Area fausta

Vznikla v roce 2004 z iniciativy Magdalény Skřivánkové v reakci na četnou potřebu rodičů při setkávání s jejich dětmi. V průběhu let se tým rozšiřoval o další odborníky a dobrovolníky, kteří se touto otázkou také zabývali a pomohli vytvořit odborné know-how. Vznikla proto provozovna s názvem Area fausta, tedy „šťastný prostor“, název tak vystihuje myšlenku, že každé dítě i rodič má právo na společný a šťastný prostor. Služby jsou plně hrazeny klienty. Své služby poskytuje po celý týden i o státních svátcích. Provoz je od 9–18 hodin. Nejedná se o sociální ani zdravotní službu, proto ani nedisponují pověřením k sociálně-právní ochraně dětí. Provozovna Area fausta je na Kandertova 1425/15, Praha 8 (Areafausta/O nás©2005–2017).

Area fausta nabízí svým klientům služby asistovaného předávání a asistovaného kontaktu. Předávání dítěte ke kontaktu s druhým rodičem může být pro všechny zúčastněné náročné. Přítomnost další osoby proto může danou situaci zklidnit. Předání je realizováno na pracovišti Area fausta nebo v terénu (místě bydliště rodiče nebo na místě domluveném rodiči). O průběhu předání dítěte je později vyhotovená zpráva do sedmi pracovních dní od realizace. Area fausta uvádí, že ze zkušeností je lepší o zmonitorovaném setkání spravit i druhého rodiče předem, aby nešlo ke zbytečnému konfliktu. Při úvodní konzultaci se předají informace pro oba rodiče. Před začátkem monitorovaného předávání se

konzultant/konzultantka vždy představí a předá druhému rodiči kontakt a nabídne mu možnost objednání na úvodní schůzku. Pokud je předání náročné, mohou konzultanti doporučit, aby setkání bylo ukončeno, případně aby se do budoucna zvolily jiné metody předání dítěte. Možností je dětský koutek, hřiště a jiná místa. Pokud dítě neodejde s druhým rodičem do cca 20 minut, dle zkušeností Area fausta je lepší předání ukončit a domluvit se na jiné formě spolupráce či kontaktu s dítětem (Areafausta/Poskytované služby©2005–2017).

Někdy je potřebný asistovaný styk a přítomnost třetí osoby u kontaktu dětí s rodičem, který ho nemá ve své péči. Jde o situace, kdy jeden z rodičů nemá s dítětem po delší dobu kontakt (v případě probíhajícího soudního řízení). V některých případech může být asistovaný styk nařízen soudem nebo doporučen OSPOD. Asistovaný styk tak probíhá jednak na pracovišti, které je k tomu uzpůsobené, jednak v terénu (zoo, park, místo bydliště rodičů). Z asistovaného styku se zhotovuje zpráva o průběhu, která je zpoplatněna. Zpráva se vyhotovuje na základě domluvy s klientem vždy do týdne od realizace (Areafausta/Poskytované služby©2005–2017).

Asistovaný styk je placený. Úvodní konzultace k asistovanému styku činí 600 Kč za 50 minut sezení k 2. dubnu 2017. Asistované předávání ke styku s druhým rodičem činí 600 Kč včetně zprávy. Asistovaný styk pak činí 400 Kč za hodinu. Zprávy ze styků jsou honorovány 350 Kč (Areafausta/Poskytované služby©2005–2017).

4.2 Pro Dialog z.s.

Jedná se občanské sdružení, které v rámci své činnosti podporuje dialog v rodinách s dětmi. Působí v rámci rodinného centra Paleček v Praze. Cílem je vytvořit pro děti co nejbezpečnější podmínky pro další život. Jde především o rodiny po rozchodu či v průběhu rozvodu a po něm, kdy je možné, že oba rodiče jsou ovládaní svými emocemi a mají problémy v komunikaci, učí se vyrovnat s novou rolí samotného rodiče a respektování toho druhého (Prodialogforum/O nás©2017).

Všechny nabízené služby probíhají v bezpečném a k tomu vybaveném prostředí. U setkání jsou vždy přítomni odborníci, kteří řídí celou situaci, pracují s rodinou, garantují naplnění práv a zájmů dětí. Služby jsou možné v anglickém jazyce, což je přínosné pro bilingvní rodiny. Cílem dialogu je vyjednání s rodiči metodou rychlého a kultivovaného mimosoudního řešení sporu za účasti neutrální strany odborného pracoviště. Pracoviště vytváří podmínky vhodné pro spolupráci rodičů, připravují cestu sociálně terapeutickou, pro zacházení

s dítětem a jeho rodiči. Odborníci pracují s rodiči na srozumitelné dohodě, která je akceptovatelná pro všechny zúčastněné. Po dohodě rodičů je příslušná dohoda předložena soudu a pracovníkům sociálně-právní ochrany dítěte. V případě konfliktu mezi rodiči nebo násilného partnera se zvažují vhodné formy práce s nimi, které by měly vést ke smíření na neutrální půdě. Jde o systematickou práci s rodinou s příslušnými právními předpisy, s úzkou spoluprací soudu, sociálně-právní ochranou dětí a dalšími subjekty. Organizace sídlí na Řehořova 997/12, Praha 3 – Žižkov (Prodialogforum/O nás©2017).

Pro Dialog nabízí asistované setkávání dětí s rodiči a asistované předávání dětí mezi rodiči. Asistované setkávání umožňuje rodiči, který nemá dítě ve své péči, se s dítětem setkávat pravidelně. Díky asistovanému setkávání je kontakt pro dítě bezpečný a rodič může budovat vztah s dítětem nezatížený konflikty dospělých. Organizace tuto službu doporučuje rodinám, kde docházelo k domácímu násilí, dlouhé odluce ve vídání dítěte či při odpírání kontaktu jednomu rodiči. Cílem je přejít od asistovaného setkávání k asistovanému předávání dítěte rodiči (Prodialogforum/Nabídka aktivit©2017).

Asistované předávání probíhá za přítomnosti odborného pracovníka. Je vhodné pro rodiny, ve kterých často dochází ke konfliktním situacím, což je velmi zatěžující pro dítě. Dále v případech, kdy hrozí nenavrácení dítěte druhému rodiči či v případech, kdy je pro jednoho rodiče traumatizující setkat se s druhým rodičem. Jde o nácvik komunikační dovedností s cílem naučit rodiče spolu komunikovat bez potřeby odborného pracovníka. Jde o dosažení klidné atmosféry a bezpečného prostředí pro dítě. Frekvence předávání se řídí doporučením OSPOD či nařízením soudu. Asistence může být stanovena soudem, OSPOD nebo dobrovolně. Asistence probíhá na pracovišti, oba rodiče podepisují Záznam o předání dítěte. Stejný princip je i u návratu dítěte. Vždy je dohodnuto, který rodič přichází a odchází první, aby se nekomplikoval vztah rodičů. Je možné se vůbec neseťkat s druhým rodičem, a to v případech domácího násilí (Prodialogforum/Nabídka aktivit©2017).

4.3 Rodinné centrum Routa, o.s.

Rodinné centrum Routa o.s. bylo založeno v roce 2008 členkami Mateřského centra Čelákovice. Cílem sdružení je podpora rodin s dětmi z Čelákovic a okolí. Pořádá akce pro celé rodiny. Nabízí volnočasové aktivity a řešení problémů týkající se rodiny. Rodinné centrum Routa sídlí na adrese Sedláčková 107, Čelákovice (RC-Routa/O nás©2013).

Rodinné centrum Routa nabízí asistovaný kontakt při setkávání dítěte s rodičem. Služba je zaměřená na podporu kontaktu rodiče s dítětem v průběhu rozvodu nebo po rozvodu formou přímé osobní účasti odborné pracovnice při situacích, kdy je nedostatečná nebo úplně chybějící komunikace mezi rodiči. V případech, kdy je komunikace mezi rodiči komplikovaná či vzniká oprávněná obava ze styku dítěte s jedním z rodičů, ale také kdy se rodič obává svých reakcí při setkání s dítětem. Také v případech, kdy se samo dítě brání kontaktu s jedním rodičem během rozvodu rodičů. Jde obecně o situace, kdy je třeba u kontaktu asistence nezávislého prostředníka. Organizace zajišťuje pomoc a doprovázení při nastavených pravidlech kontaktu dítěte s rodičem, asistence samotného setkání dítěte s rodičem. Doprovází a pomáhá při vzájemné komunikaci rodičů. Je neutrálním a bezpečným místem pro setkání, zachovává mlčenlivost a důvěrnost sdělených informací. Cílem je podpora a umožnění snadnějšího průběhu setkání rodiče se svým dítětem, předcházení negativnímu postoji dítěte vůči jednomu z rodičů a zmírnění obavy z druhého rodiče a podpora vzájemné bezpečné komunikace rodičů a rodičů s dítětem. Asistovaný styk by měl přispět ke zpracování složité rodinné situace a v přední řadě sledovat nejlepší zájem dítěte a zároveň práva rodičů (RC-Routa/Projekt©2013).

4.4 Oblastní charita Vimperk: Projekt Pegas

Oblastní charita Vimperk je poskytovatelem sociálních služeb. V rámci této charity vznikl projekt Pegas, který vychází z toho, že každé dítě má právo na oba rodiče, potřebuje jejich lásku. Stejně tak rodiče mají právo na styk se svým dítětem, mají právo se o něj starat i v případě, kdy dojde k rozchodu. Pracoviště sídlí na Pravětín 23, 385 01, Vimperk (Vimperk.charita/O nás©2017).

V rámci oblastní charity Vimperk je realizována služba asistovaný styk rodiče s dítětem. Tato služba je nabízena v následujících případech. Když se rozpadne rodina a je třeba znovu navázat kontakty rodiče s dítětem, když druhý rodič brání styku a rodiče nejsou schopni se dohodnout. Oba rodiče musí souhlasit s asistencí u styku, a to i v případě, že se na charitu obrátí jen jeden z rodičů. Asistence je vhodná, pokud hrozí, že jeden rodičů nedodrží dohodnutý čas vrácení dítěte druhému rodiči, na kterém se dříve shodli. Když jeden z rodičů ve styku s dítětem druhému rodiči brání, protože má obavy, že ho druhý rodič ovlivňuje. Dále v případech, kdy si asistenci u styku vyžádá OSPOD nebo je asistovaný styk uložen rodičům soudem. Asistovaný styk může probíhat jak v pracovním týdnu, tak o víkendech, kdy ovšem z kapacitních důvodů může charita odmítnout (Vimperk.charita/Naše činnosti©2017).

Program Pegas pomáhá při předání dítěte svou přítomností v daný okamžik, aby nedošlo ke konfliktu nebo nevhodnému chování před dětmi. Zasahuje v případech, kdy se rodiče hádají. V takovém případě odvádí dítě stranou, aby nebylo zasaženo vzniklou situací. Ze zkušeností vyplývá, že přítomnost třetí osoby stačí k potlačení konfliktu. Na vyžádání OSPOD nebo soudu je ze setkání zapsaná zpráva, které je jim pak předložena. K asistovanému styku může docházet v prostorách charity, v domácnosti nebo v místě bydliště rodiče. Během styku se pracovníci snaží nerušit kontakt rodiče s dítětem, pokud vše probíhá v pořádku. Pokud by se rodič k dítěti choval nevhodně, vede rodiče k tomu, aby změnil své chování (Vimperk.charita/Naše činnosti©2017).

4.5 Fond ohrožených dětí Zlín

Fond ohrožených dětí vznikl v roce 1990, aby pomáhal opuštěným a týraným dětem. Dnes je činnost rozšířena o vedlejší sociálně-právní ochranu dětí a nabízí aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Navštěvuje rodiny, které potřebují pomoc s řešením problémů. Asistenční styk rodičů s dětmi poskytuje pobočka ve Zlíně, která funguje od roku 1997. Pracoviště sídlí na adrese: nám. T.G. Masaryka 2433, Zlín (zlinfod.webnode/O nás©2011)

V rámci organizace je nabízeno rodičům asistované setkávání rodiče s dítětem a asistované předávání. Asistence při setkávání rodičů s dětmi je forma podpory rodiny v situaci, kdy nedochází k pravidelnému kontaktu dítěte s jedním z rodičů. Asistence může být poskytnuta po celou dobu kontaktu s rodiči nebo pouze u předávání dítěte rodiči. Cílem je vytvořit pro dítě co nejpřirozenější, klidný a nezatěžující způsob přechodu od jednoho rodiče k druhému. Nejčastěji je asistence poskytována v rodinách, kde se rodiče rozvádějí nebo jsou krátce po rozvodu. Rodiče dítěte spolu již nežijí a dítě bydlí u jednoho z nich, druhý rodič má zájem se s dítětem vídat. Ovšem mezi rodiči panují stále nevyřešené konflikty z minulosti, a tak jednájí způsobem, kterému dítě nerozumí a který ho může ohrožovat. O asistenci může požádat jeden z rodičů nebo oba zároveň. Asistence se provádí i na žádost OSPOD nebo z rozhodnutí soudu. O asistenci může požádat i samo dítě, pokud to jeho věk a rozumová úroveň odpovídá situaci (zlinfod.webnode/Nabízené služby©2011).

4.6 Spondea o.p.s.

Posláním Spondea o.p.s je provázení a podpora lidí při obtížných životních situacích. Od roku 2000 má pověření pro výkon sociálně-právní ochrany dětí. Kromě asistovaných kontaktů a předávání se Spondea věnuje krizové intervenci či pomoci při domácím násilí. Asistované kontakty a předávání probíhá v rámci Centra rodinného poradenství. Organizace poskytuje své služby nejen v Brně, ale také v Hodoníně, Moravském Krumlově, Boskovicích, Břeclavi a ve Znojmě. Organizace sídlí na adrese Sýpka 25, 613 00, Brno (Spondea/Naše posláni©2000–2017).

Spondea o.p.s nabízí v rámci své působnosti asistované kontakty a předávání. Asistované kontakty a předávání Spondea popisuje jako službu setkávání dítěte s rodičem, který ho nemá ve své péči. Kontakt či předání probíhá na neutrální a bezpečné půdě za přítomnosti odborného pracovníka. Snaží se o vytvoření prostoru pro zachování, upevnění či navázání vztahu mezi dítětem a rodičem. Jde o setkávání dětí s rodiči nebo o předání dítěte druhému rodiči. Službu lze využívat i při soudním rozhodnutí, kdy se jeden z rodičů nesmí potkat s druhým. Spondea doporučuje asistované kontakty a setkávání v případech porozvodových konfliktů, přítomnosti domácího násilí v rodině a v případech, kdy dítě druhého rodiče dlouho nevidělo či při podezření na týrání a zneužívání dítěte. Frekvence setkávání je jedna hodina týdně nebo dvě hodiny jednou za 14 dní. Asistovaný kontakt je zpoplatněn 500 Kč a asistované předávání 300 Kč. Oběma službám předchází informační služba s rodiči a naplánování spolupráce, seznámení s pravidly a sepsání služby (Spondea/Asistované kontakty©2000–2017).

4.7 Poradna Magdala

Poradna Magdala již 18 let poskytuje ambulantní i terénní formu odborného sociálního poradenství, které je bezplatné. Posláním poradny je být pro rodiny oporou, podporou a rozvíjet s respektem jedinečnost každého člověka. Snaží se o naplňování individuálních potřeb. Cílem poradny je doprovázet člověka v procesu změn a podpořit ho v bezpečném způsobu života. Poradna Magdala se zaměřuje na oběti domácího násilí, osoby v krizi a rodiny s dětmi. V rámci své působnosti nabízí ubytování v režimu utajení, sociálně-právní poradenství, asistované setkávání a asistované předávání dítěte rodiči. Od roku 2014 Poradna Magdala zrealizovala 493 asistovaných setkání. Poradna Magdala sídlí na adrese: Renoirova 614/7, 152 00 Praha 5 (praha.charita/Služba Magdala©2017).

Poradna Magdala v rámci své působnosti nabízí rodičům dva druhy asistovaného styku, a to asistované setkávání nezletilého dítěte s rodičem a asistované předávání dítěte mezi rodiči. Poradna Magdala je pověřená k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, vykonává pověření v rámci služby asistované setkávání dítěte s rodičem. Nezletilé dítě se v poradně setkává se svými rodiči či prarodiči, kteří jsou oprávněni dítě védat. Asistované setkávání trvá 60 minut. V zájmu dítěte je obnovit bezpečný vztah s rodičem, který je nenahraditelný. Jde o setkávání na neutrální půdě v přátelském prostředí Poradny Magdaly, která je k těmto účelům uzpůsobena. Setkávání je přímo navázáno na OSPOD, případně soud. Služba je bezplatná. Počet kontaktů se odvíjí podle situace dítěte. Rodiče přichází plní bolesti a negativních emocí, pracovníci se snaží citlivým přístupem zabezpečit oporu a současně vymezit hranice. Nejčastěji se jedná o rodiny v těžkých rozvodových řízeních, kdy nedochází k porozumění. Daná situace pak dítě zraňuje. Pozornost je věnována hlavně dítěti a jeho právu na to být chráněno. Věnuje se jeho citovým projevům a zabezpečuje jeho práva. Právo na oba rodiče, na zajištění ochrany a na stejnou životní úroveň. Situaci vnímá Poradna očima dítěte a současně naslouchá rodičům. Z každého setkání je zapsaná podrobná zpráva, do které mohou rodiče nahlédnout a vyjádřit se k ní. Zpráva ze setkání následně slouží OSPOD a soudům (praha.charita/Asistovaná setkávání nezletilého dítěte s rodičem©2017).

Službu asistované předávání nezletilého dítěte mezi rodiči využívají především rodiče, kteří se mezi sebou hádají, vyčítají si a jsou k sobě nepřátelští. V této službě si rodiče za přítomnosti odborného pracovníka předají dítě. Rodiče se do této služby nejčastěji dostanou na doporučení OSPOD, případně soudně. Poradna se snaží rodiče naučit kladnému předání dítěte. Průběh asistované předávání probíhá v poradně, kam jeden z rodičů přivede dítě. Je zde prostor pro krátký rozhovor s rodičem. Později přichází druhý rodič, přebere si dítě a odchází s ním na domluvenou aktivitu. Po uplynutí stanovené doby přichází rodič s dítětem opět do poradny a předává dítě druhému rodiči. Doba setrvání u druhého rodiče je vždy předem domluvena, může se jednat o hodiny či dny. Rodiče se při předávání navzájem informují o zdravotním stavu dítěte a jeho akutních potřebách. Cílem je zajistit klidné, nenásilné a bezpečné předání dítěte. Dítě je během předání chráněné organizací, v případě konfliktu může pracovník zasáhnout. Rodiče jsou vedeni k respektování druhého, k zájemné komunikaci a citlivému přístupu pro dítě. Rodičům je doporučováno, aby o druhém rodiči nemluvili před dítětem špatně, jde o umožnění dítěti milovat oba rodiče. Standartně asistované předávání proběhne 5x, poté je stav vyhodnocen a případně prodloužena doba asistované předávání. Průběhy předávání jsou zdokumentovány v písemné zprávě, která se po souhlasu rodičů

poskytuje soudum či OSPOD (praha.charita/Asistované předávání nezletilého dítěte mezi rodiči©2017).

4.8 Mikuláš 365 o.p.s.

Mikuláš 365, o.p.s je nezisková organizace od roku 2005 zapsaná v rejstříku Městského soudu v Praze. Věnuje se jak náhradní rodinné péči, tak vlastní rodině. Posláním organizace je podporovat harmonický vývoj dítěte a rodiny. Cílem je provázení rodičů v náročných životních situacích. Od roku 2013 je organizace pověřena k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Organizace sídlí na adrese: Vyšehradská 49, 12800 Praha 2 (mikulasops/O nás©2017).

Mikuláš 365 o.p.s poskytuje v rámci své organizace předávání dětí a styk s dětmi za podpory asistenta. Cílem služby je bezkonfliktní předávání dítěte nebo společně strávený čas rodiče s dítětem. Služba je poskytována i po pracovní době a o víkendech. Podmínkou pro poskytnutí služby je ochota rodičů spolupracovat a volná kapacita Mikuláše (mikulasops/Služby©2017).

4.9 Náruč dětem z.s.

Náruč dětem z.s. je organizace působící v Olomouci na adrese Ztracená 36, 779 00 Olomouc, která podporuje a posiluje institut rodiny. Mezi svými činnostmi má podporu pěstounských rodin, ale také se začala věnovat asistovaným kontaktům rodičů s dětmi během a po rozvodu. Jde o přímou asistenci odborných pracovníků v situacích jako jsou komplikovaná komunikace mezi rodiči, strach dítěte z kontaktu s jedním z rodičů, obavy rodičů ze vzájemného styku, dítě se brání kontaktu s jedním z rodičů, popřípadě nezvládá emočně rozchod rodičů. Náruč dětem z.s. nabízí pomoc a doprovázení při nastavených pravidlech kontaktu s dítětem, dále nabízí i možnost asistovaného předávání dětí mezi rodiči na neutrální a bezpečném místě pro setkání. Cílem je podpora a umožnění snadnějšího průběhu setkání rodiče s dítětem. Předcházení negativním postojům dítěte vůči rodiči, snaha o podporu zvládnou složitou situaci v rodině. Hlavní je zastoupení nejlepšího zájmu dítěte a zároveň práv rodičů (narucdetem/asistovaný kontakt©2017).

4.10 Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy

Centrum poradenství je zaměřeno na rodinu a partnerské vztahy, jde o příspěvkovou organizaci, poskytující sociální služby dle zákona 108/2006 Sb. Poradna pro manželské páry začala fungovat už v roce 1972, z ní se postupem času změnila v dnešní pracoviště. Organizace nabízí odborné sociální poradenství a intervenční centrum. Své služby nabízí i na dalších pracovištích: Kroměříž, Vsetín či Uherské Hradiště. Sídlí na adrese U Náhonu 5208, Zlín (centrum-poradenstvi/O nás©2015).

Centrum poradenství nabízí asistovaný kontakt jako jednu ze svých služeb. Asistovaný kontakt je setkávání nezletilých dětí s osobou, která jej nemá v péči. Setkání probíhá v bezpečném prostředí za přítomnosti odborného pracovníka. Cílem asistovaného kontaktu je umožnit setkání rodiče s dítětem, podpora vztahů, aby později mohlo docházet ke kontaktu bez přítomnosti odborného pracovníka. K pozitivní změně je možné dojít jen při aktivní spolupráci. Asistované kontakty probíhají na základě dohody zákonných zástupců dítěte, na doporučení pracovníka OSPOD nebo na základě soudního rozhodnutí. Před samotným kontaktem je seznamující sezení, jehož obsahem je seznámení s pravidly a sepsání dohody o realizaci (centrum-poradenstvi/asistované kontakty©2015).

4.11 Pexeso z.s.

Pexeso z.s. je organizace zaměřená na lidskou sounáležitost a pospolitost. Organizace pořádá volnočasové a pro-komunitní aktivity. Provozuje odbornou pomoc v rámci prosociálních projektů: poradny, vzdělávání a prevence. Organizace sídlí na adrese Žitavského 497, Praha 5 – Zbraslav (Pexeso/O nás©2017).

Pexeso z.s. nabízí v rámci své organizace služby asistovaného kontaktu a asistovaného předávání dětí mezi rodiči po rozvodu. Asistované kontakty jsou podporované setkávání rodičů s dětmi za přítomnosti odborného pracovníka. Jedná se o opětované navázání a upevňování vztahu mezi rodičem a dítětem. Cílem je postupné a nenásilné setkání rodičů s dítětem. Jde o ochotu spolupracovat, kde se neřeší konflikty mezi rodiči. Cena asistovaného kontaktu je 600 Kč ve všední den, 800 Kč o víkendech. Rodiče se dělí rovným dílem. V případě zpoždění rodiče se zúčtovává příslušná hodinová sazba (Pexeso/poradny pro rodinu©2017).

Asistované předávání dětí mezi rodiči po jejich rozchodu. Cíle je vytvoření klidného a bezproblémového prostoru pro předání dítěte mezi rodiči, v případech nedořešených

konfliktů mezi rodiči. Asistence může být nařízená OSPOD či soudem. Před samotným předáním probíhá konzultace s rodiči, zde jsou obeznámeni s průběhem a pravidly. Z každého předání je sepsaná zpráva o jeho průběhu (Pexeso/poradny pro rodinu©2017).

4.12 Host

Organizace vznikla v roce 2003. Působí v Praze, Brně, Liberci, Ostravě a Hradci Králové. Organizace je součástí asociace Home-Strat působící ve 23 zemích světa. Organizace spolupracovala s prof. Zdeňkem Matějčkem. Zaměřuje se na pomoc rodině v období, které je těžké. Jde o vytvoření bezpečného místa pro setkávání a podporu rodiny. V menším rozsahu provozuje i asistované kontakty. Organizace má pověření pro výkon sociálně-právní ochrany dětí od roku 2011. Cílem je posilování rodinných kompetencí. Rodinám je nabízena terapeutická podpora (hostcz/O organizaci©2017).

Organizace Host nabízí v rámci své služby asistované kontakty v oblasti práce s rodinou. Asistované kontakty mají za cíl umožnit rodiči kontakt s dítětem tak, aby dítě bylo chráněno a cítilo se bezpečně. Obsahem je poskytnutí vzájemného setkávání rodičů a dětí případech, kdy spolu nemohou být bez dozoru další osoby. Pracovník během setkání podporuje komunikaci a sleduje, zda je rodič kompetentní, případně usměrňuje situaci při konfliktu. Setkání je poskytováno dvěma způsoby. V terénu, například na hřištích nebo na pracovišti (hostcz/práce s rodinou©2017).

4.13 Útočiště o.p.s. Cheb

Organizace Útočiště o.p.s. je poskytovatel sociálních služeb. V rámci své působnosti provozují centrum pro rodiny s dětmi, nízkoprahový klub, asistovaný kontakt a facilitace. Organizace sídlí na adrese Dobrovského 78/19, 350 02 Cheb (Útočiště-cheb/O nás©2017)

Organizace nabízí v rámci své působnosti asistovaný kontakt. Asistovaný kontakt pracoviště poskytuje v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Jde o podpoření funkční sociální vazby v rodině dítěte. Asistovaný kontakt je poskytován ambulantně, v případě individuální dohody je možný uskutečnit i v terénu. Cílem je znovu navázání vztahů dítěte s rodičem, u kterého nežije. Organizace se snaží podpořit rodiny, aby zvládly běžnou péči bez konfliktů. Úkolem je umožnit setkání rodiče s dítětem tak, aby se dítě cítilo v bezpečí. Pracovník během setkání provází rodiče v komunikaci, sleduje rodičovské kompetence, případně usměrňuje situaci. Asistované kontakty jsou iniciovány jak ze strany rodičů, tak

nařízením soudu. Pro poskytnutí této služby je třeba podepsat smlouvu o poskytnutí služby, respektovat podmínky a zúčastnit se asistovaného kontaktu (Útočiště-cheb/Asistované kontakty©2017).

4.14 Spirála z.s.

Spirála z.s. je zřizovatel Centra krizové intervence a Intervenčního centra, které nabízí své služby v oblasti Ústeckého kraje od roku 1998. Sídlí na adrese K Chatám 22, 403 40 Ústí nad Labem – Skorotice. Nabízí mimo jiné i asistovaný kontakt rodičů s dětmi. Jde o podporu rodiny v náročné době, snahu o zlepšení komunikace a vztahu mezi rodiči a dítětem. Zajištění práva nezletilého na oba rodiče. U asistovaného kontaktu jsou přítomni dva zkušené pracovníci. Je možné i asistované předávání mezi rodiči, kdy je stanoven kontakt s dítětem na celý den. Asistovaný kontakt je možný za přítomnosti obou rodičů nebo pouze jednoho. S každým rodičem se uzavírá smlouva o asistovaném kontaktu, kde je sepsáno, kdy a jako bude kontakt probíhat. Asistovaný kontakt je bezplatný. Cílem je připravit rodinu tak, aby nebyl asistovaný kontakt potřeba. Asistovaný kontakt může probíhat v Ústí nad Labem, Rumburku a v Lounech (spirala-ul/asistovaný kontakt©2017).

4.15 Krok Kyjov z.ú.

Organizace Krok Kyjov z.ú. vznikla v roce 1998. Poskytuje komplexní služby lidem, kteří se ocitli v těžké situaci a v rámci své působnosti poskytuje i asistovaný kontakt. Sídlí na adrese Za Stadionem 1358, 697 01 Kyjov. Asistovaný kontakt je služba, která pomáhá rodině zvládat konflikty za pomoci odborné asistence během a po rozvodu. Jde o znovunavázání kontaktu dítěte s rodičem, který je ohrožen syndromem zavrženého rodiče. Služba se zaměřuje na komunikaci mezi jednotlivými členy rodiny, lze jí považovat za podpůrnou, terapeutickou a preventivní službu. Cílem je navázání vztahu rodiče s dítětem, jeho následné upevnění během asistovaného kontaktu, který je doporučen na dobu tří měsíců. Postupně je možné přejít na asistované předávání a poté setkání bez asistence. Vždy je s rodiči uzavřena smlouva o asistovaném kontaktu, kde jsou specifikované podmínky. Účasten je i příslušný OSPOD, který je případně informován o probíhajících kontaktech. U asistovaných kontaktů jsou přítomni minimálně dva pracovníci. Asistovaný kontakt je zpoplatněn částkou 200 Kč za hodinu, asistované předávání pak 150 Kč (oskrok/asistovaný kontakt©2017).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Popis výzkumu

Nejprve jsem se snažila dohledat organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi. Nalezené organizace jsem následně kontaktovala s žádostí o poskytnutí odpovědí na mnou vytvořené otázky. Otázky jsem členila do čtyř oblastí, které kopírují mé dílčí cíle. Organizace mi poskytly odpovědi pomocí strukturovaného rozhovoru, který jsem následně přepsala do písemné podoby. V prepisech jsem následně vyhledávala společné prvky a názory organizací, které jsem poté analyzovala a interpretovala v šesté kapitole.

5.1 Metodologie výzkumu

Vzhledem k zaměření mé diplomní práce jsem zvolila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum definoval metodolog Creswell jako: *„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“* (Hendl, s. 46, 2016)

Kvalitativní výzkum umožňuje hloubkové zkoumání daného tématu. Jde o intenzivní kontakt s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Výzkumník se snaží získat ucelený pohled na danou situaci a zjistit, jak dané věci fungují. K hlavním metodám patří pozorování, rozhovory, deníky či úřední dokumenty. Hlavním úkolem je objasnit, jak lidé v dané situaci vnímají, co se děje. Výzkumník se snaží pochopit dané situace a vytvořit popis toho, co zpozoroval či zaznamenal (Hendl, 2016).

Pro svou diplomní práci jsem v rámci kvalitativní strategie zvolila dotazování s využitím techniky strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, který mi pro dané téma přišel nejvhodnější.

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami

Tazatel v rozhovoru dává otázky respondentovi a tím získává data o určité problematice. Rozhovor probíhá přímo za fyzické účasti obou stran nebo nepřítomně pomocí telefonu (Hendl, 2017). Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je sestaven z řady pečlivě

formulovaných otázek, na které respondenti odpovídají. Strukturovanými otázkami se redukuje pravděpodobnost, že získaná data se budou v jednotlivých rozhovorech lišit strukturou. Základním účelem tohoto typu rozhovoru je minimalizace efektu tazatele na kvalitu rozhovoru. Data se lépe analyzují, protože jednotlivá témata rozhovoru se dobře lokalizují. Tento způsob rozhovoru je vhodný, pokud není možnost rozhovory opakovat (Hendl, 2016).

K interpretaci získaných dat byla poté použita kvalitativní analýza ze strukturovaných rozhovorů. Analýza rozhovoru je iterativní proces, kdy je zapotřebí doslovná transkripce rozhovorů (Hendl, 2017). Podle Hendla (2016) je doslovná transkripce, tedy doslovný přepis rozhovoru do písemné podoby, nezbytná pro další analyzování. K analýze přepisů jsem použila podtrhávání důležitých míst, které se objevovaly ve všech získaných rozhovorech od respondentů. Ty jsem následně analyzovala a interpretovala.

5.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem diplomní práce je:

- Zmapování fungování organizací poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice. Případně navrhnutí podoby asistovaného styku rodičů s dětmi.

Dílčí cíle jsou:

- **DC1:** Zjistit, jak vypadá spolupráce rodičů s organizacemi poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi.
- **DC2:** Zjistit, jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice.
- **DC3:** Zjistit, jak vypadá a jak by mělo vypadat podle organizací financování asistovaného styku rodičů s dětmi.
- **DC4:** Zjistit, zda mají organizace zájem o zapsání asistovaného styku rodičů s dětmi jako samostatnou sociální službu.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka je:

- Jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice?

Dílčí výzkumné otázky jsou:

ad DC1

- Jaká je spolupráce rodičů s organizací?

ad DC2

- Jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi?
- S kým organizace spolupracují?

ad DC3

- Jak vypadá financování asistovaného styku v organizacích?
- Jak by ideálně mělo financování vypadat podle organizací?

ad DC4

- Je potřebné zapsat asistovaný styk jako samostatnou sociální službu?

5.4 Výzkumný vzorek

Pro svou diplomní práci jsem v průběhu roku 2017 oslovila organizace, které v České republice nabízejí klientům asistovaný styk rodičů s dětmi. Dle Miovského (2006) se jedná o totální či úplný výběr výzkumného vzorku, který představuje malou populaci. V mém případě to jsou organizace poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi.

Na mou výzvu reagovalo dvanáct organizací z patnácti nalezených. Následná spolupráce byla navázaná s deseti z nich. Dvě organizace pro časovou vytíženost odmítly spolupráci a tři organizace se nevyjádřily.

S organizacemi, které svolily, jsem uskutečnila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami¹. Rozhovory proběhly v místě sídla organizace nebo po telefonu. Každý rozhovor

¹ Viz. Příloha A, Transkripce rozhovorů s organizacemi provozující asistovaný styk rodičů s dětmi

trval v rozmezí 30 až 45 minut. Rozhovory byly v průběhu zaznamenávané, s touto skutečností byli respondenti obeznámeni.

5.4.1 Etická dimenze výzkumu

V rámci výzkumu je třeba vyřešit i etické otázky. Etická rovina nelze opomenout ve výzkumech, kde pracujeme s lidmi v roli respondentů. Proto je nutné nastavit etická pravidla, která chrání samotné respondenty i výzkumníky (Švaříček, Šedová, 2014).

V rámci mého výzkumu byl kladen důraz na následující etická pravidla:

- Informovaný souhlas: všichni respondenti měli možnost se dobrovolně rozhodnout, zda se výzkumu zúčastní, dopředu jim byly sděleny informace týkající se daného výzkumu a jeho účelu.
- Právo říci „STOP“: před samotným rozhovorem bylo respondentům sděleno, že nemusí odpovídat na otázky, pokud jsou jim nepříjemné.
- Anonymita: všem respondentům bylo sděleno, že nebudou zveřejněna žádná data, která by umožnila jejich identifikaci.

6 Výsledky

V této části jsou interpretovány výsledky ze strukturovaných rozhovorů s organizacemi poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi.

6.1 Analýza a interpretace strukturovaných rozhovorů s organizacemi věnující se asistovanému styku rodičů s dětmi v České republice

V rámci výzkumu k této diplomní práci bylo pracováno s deseti organizacemi poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi. Byl s nimi veden strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, který se skládal z následujících otázek rozdělených do čtyř částí, které mapují dílčí výzkumné otázky.

Prvnímu okruhu dílčích cílů odpovídaly následující otázky, které byly zaměřené na spolupráci rodičů s organizací.

DC1: Zjistit, jak vypadá spolupráce rodičů s organizacemi poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi.

1. Jak se k Vám rodiče nejčastěji dostanou, jak se o Vás nejčastěji dozví?
2. Jaká je spolupráce s rodiči? Jsou rodiče motivovaní s Vámi spolupracovat?
3. Setkáváte se s konflikty? Jak často? Jak je případně řešíte?
4. Jak dlouho trvá Vaše spolupráce s rodiči?
5. Jsou případy, kdy rodiče odmítnete? Popřípadě z jakého důvodu?

Druhá část rozhovoru byla věnována asistovanému styku rodičů s dětmi, zaměřovala se na místo styku, druhy asistovaného styku a na spolupracující organizace.

DC2: Zjistit, jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice.

6. Jaký druh asistence je nejčastější ve Vaší organizaci?
7. Kde nejčastěji k asistenci dochází?
8. Jaké metodické postupy volíte?
9. V kolika případech je přítomen sociální pracovník/pracovnice přímo u kontaktu?
10. Spolupracujete i s dalšími organizacemi?

Třetí část rozhovoru byla zaměřena na financování asistovaného styku rodičů s dětmi, a to jak na současný stav, tak na stav ideální podle názorů organizací.

DC3: Zjistit, jak vypadá a jak by mělo vypadat podle organizací financování asistovaného styku rodičů s dětmi.

11. Kdo financuje asistovaný styk rodičů s dětmi?
12. Přispívají rodiče na asistovaný styk? V případě kolik?
13. Kdo by měl podle Vás službu platit?

Poslední část rozhovoru se týkala případného zakotvení asistovaného styku rodičů s dětmi v zákoně 108/2006 Sb. o sociálních službách, kdy se organizace měly vyjádřit, zda by o tuto možnost měly zájem či nikoliv.

DC4: Zjistit, zda mají organizace zájem o zapsání asistovaného styku rodičů s dětmi jako samostatnou sociální službu.

14. Máte zájem na tom, aby asistovaný styk rodičů s dětmi byl zapsána jako sociální služba v zákoně 108/2006?

6.1.1 Část první: Odpovědi organizací, týkající se spolupráce rodičů dětí v rámci asistovaného styku

Všechny dotázané organizace se shodly, že nejčastěji se o jejich službách rodiče dozví od orgánu sociálně-právní ochrany dětí a od soudů. Pět organizací dále uvedlo, že někteří z rodičů si jejich organizaci vyhledají sami.

R1: *„Nejčastěji na doporučení OSPOD, (...), někdy o asistovaném kontaktu rozhodne soud, vydá předběžné opatření. V minimum případů se k nám rodiče dostanou na základě informací na webových stránkách.“*

R2: *„Přes OSPOD, soud nebo dobrovolně na základě dohody rodičů.“*

R6: *„Na základě odeslání z OSPOD, nebo soudním rozhodnutím, někteří rodiče nás osloví sami.“*

R7: *„Přes OSPOD, když je asistovaný kontakt nařízen soudem. Takže se to dozví přímo od soudu nebo i přes jiné organizace. Popřípadě z webu.“*

R8: *„Přes orgán sociálně právní ochrany dětí, přes soudy, které informují rodiče a pak přes letáčky si nás sami rodiče vyhledají.“*

R10: „V našem případě se nejčastěji dostanou tak, že jsou posláni buď odborem sociálně právní ochrany dětí nebo soudem. Někdy se stává, že sami vnímají tu situaci problémovou a ozývají se sami a navazují ten kontakt.“

Ohledně motivovanosti rodičů ke spolupráci se organizace vyjádřily, že je to různé. Častěji uváděly, že je to zhruba půl na půl. Mluvily hodně o tom, že záleží, zda se do organizace dostanou dobrovolně či z donucení. V případech, kdy se jedná o povinné využití služby je motivovanost menší. Za motivovanější považovaly organizace ty rodiče, kteří mají velký zájem se s dítětem vidat. Můžeme říci, že organizace spolupráci rodičů považují spíše za těžší, vždy ale záleží na komplikovanosti případu.

R1: (...) „V případech, kdy asistovaný kontakt je pouze zástupné řešení, ale ve skutečnosti má vyřešit nějakou vleklou krizi mezi rodiči nebo porozvodový konflikt, je spolupráce s rodiči ztížena, (...).“

R3: „Je to velice individuální, většinou je spolupráce dobrá. Velice dobře vždy spolupracuje zejména rodič, který má zájem se s dítětem stýkat.“

R4: „Jak s kterými, někteří jsou motivovaní, někteří vůbec.“

R7: „Je to případ od případu. Nejde to generalizovat. Jde o jejich motivaci, která se přes škálu klientů liší. Jde jak o těžké rozvody, kdy se rodiče nedokáží dohodnout nebo při vážném konfliktu mezi partnery, tak jsou to i rodiče, kteří to vidí jako nespravedlnost jako křivdu.“

R8: „Je to tak půl na půl, pokud to mají rodiče nařízené od soudu, tak je tam ta spolupráce velmi obtížná. A pokud si nás sami vyhledají tak je to snaží, také se objeví problémy, ale s dobrovolným vstupem je to snaží.“

R9: „Jsou spíše motivováni, záleží samozřejmě na tom, jak se k nám dostanou. Možná by se dalo říci, že to je půl na půl. Ti co jsou donuceni, tak moc motivováni nejsou, ti co přijdou sami, tak jsou motivováni. Jde hodně o způsob, jak s nimi mluvíte.“

R10: „(...) Obecně vzato by se dalo říci, že motivovanější rodič je ten, který nemá dítě v péči. Tak samozřejmě stojí o to, aby se mohl s dítětem setkávat, tak vyvíjí nějakou iniciativu, aby k tomu došlo (...)“

Konfliktní situace se během asistovaného styku stávají. Většina organizací uvedla, že poměrně často se setkávají s konfliktem při asistovaném styku rodičů s dětmi.

R3: *„Ano setkáváme. Velice často.“*

R4: *„Ano, velmi často.“*

R6: *„Ano setkáváme. Jde o popuzení dítěte rodičem v péči, u kterého žije.“*

Pouze jedna organizace uvedla, že konflikty s rodiči prakticky nemají. Uvádí, že je to díky dobře vypracované metodice asistovaného styku.

R9: *„Ne, nemáme konflikty. Je to tou metodikou, protože to podrobně domlouváme s rodiči. A mluvíme naprosto otevřeně o konfliktu. (...)“*

Jak bylo řečeno výše, organizace se setkávají s konflikty a snaží se je řešit. Většinou organizace uvádějí, že se jim snaží předejít předem domluvenými schůzkami a pravidly, možnostmi odděleného příchodu rodičů.

R1: *„Ke konfliktům mezi rodiči dochází minimálně, většinou máme situaci ošetřenou oddělenými čekárnami, pokud víme, že se rodiče prozatím nemohou potkat. Ke konfliktu přímo mezi rodičem a dítětem během asistovaného kontaktu občas dojde. (...) Z celkového počtu asistovaných kontaktů však dochází k těmto situacím ojediněle.“*

R5: *„Často, jsou to konflikty mezi rodiči. Snažíme se je řešit předem domluvenými pravidly spolupráce, dále využíváme prvky mediace při jejich vzájemné komunikaci.“*

R7: *„Někdy není žádný konflikt, kdy to rodiny vnímají, jako povinnost. Spousta rodičů konfliktních je a my to vnímáme tak, že to k tomu patří. (...) Snažíme se jím být spíše partnery a mírnit tak konflikty.“*

R8: *„Jsou časté konflikty mezi rodiči, my se tomu snažíme předcházet, když si vyžádají, je možné, aby se nepotkávali. Předají dítě pracovníci a ta ho dovede k druhému rodiči. Když je komunikace mezi partnery velmi špatná, snažíme se chránit dítě, aby ho konflikt nezasáhl.“*

R10: *„Velmi často. Těžce. Jedině tak, že se pracuje s rodiči a dítě nějakým způsobem podporujeme v tom smyslu, že hledáme, co každé dítě, cítí a hledáme, jak to udělat, aby se pro ně zmírnilo napětí v rodině, (...)“*

Na otázku ohledně délky trvání asistovaného styku rodičů s dětmi, se organizace shodují, že častější je délka asistovaného styku rodičů s dětmi v řádech měsíců, samozřejmě je to individuální a většina organizací má případy, kdy je třeba asistovaný styk rodičů s dětmi v řádech let. Není to však velké množství případů. Organizace se snaží, aby asistovaný kontakt netrval příliš dlouho a nemohl se tak stát součástí běžného života dítěte.

R1: „(...) Průměrná doba spolupráce s rodiči je půl roku, u nařízených asistovaný kontakt i rok a půl.“

R3: „(...)Délka styku je také individuální. Většinou probíhá několik měsíců.“

R4: „Podle potřeby, v některých případech roky, v některých případech měsíce.“

R6: „(...) S některými rodiči pracujeme 3 a jsou pak schopni si dítě předávat mezi sebou sami. Některé asistované předávání však mohou trvat i víc než 2 roky. (...)“

R7: „(...) Začínáme na 3 domluvených setkáních, a pak se to upravuje podle situace. Nechceme, aby se to stalo běžnou součástí života dítěte (...)“

R9: „Je to půl na půl. Něco skončí rychle a něco trvá roky. Často se to rozpadne tím, že rodiče nechodí na domluvený schůzky. Takže něco končí v řádu 2 až 3 měsíců a někdy jsou to roky“.

Poslední otázka z tohoto okruhu se zabývala možností odmítnutí rodičů a důvodů případného odmítnutí rodičů. Organizace odmítají rodiče ze dvou hlavních příčin. Jde o kapacitní důvody a případy, kdy rodiče s organizací nespolupracují nebo mají jinou představu o spolupráci. Organizace se povětšinou snaží rodiče neodmítat a hledat možné řešení. Některé organizace uvedly, že odmítají uskutečnit asistovaný styk, pokud je jeden z rodičů pod vlivem návykových látek. Jedna organizace uvedla, že se nesečkala s tím, že by rodiče odmítla.

R2: „Ano, pokud nedodržují pravidla organizace.“

R3: „Rodiče odmítneme pouze z kapacitních důvodů, nebo když nespádají do našeho ORP.“

R4: „V případě, že jeden z nich se spoluprací nesouhlasí u asistovaného styku.“

R5: „Zatím jsme se s takovou situací nesečkali.“

R7: „Prakticky neodmítáme nikoho. Odmítáme jen v případech, kdy jsou pod vlivem návykových látek. A není to tedy pro děti bezpečné.“

R8: „Z kapacitních důvodů jedině, jinak se snažíme vyhovět maximálně, máme i kontakty u rodin, kde proběhlo domácí násilí, nevylučujeme nikoho. Pouze když jsou pod vlivem alkoholu, drog. To jistě by se asistovaný kontakt zrušil.“

R10: „Tak my většinou neodmítáme. Odmítneme je tehdy, když odmítají rodiče spolupracovat. To vypadá jako někdy zvláště, že rodiče na jedné straně chtějí asistovaný kontakt, ale na druhé straně nechtějí spolupracovat. (...)“

Shrnutí první části odpovědí organizací, týkající se spolupráce rodičů dětí v rámci asistovaného styku

Organizace se shodly na tom, že nejčastější možností, jak se k nim rodiče s dětmi dostanou je prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí a soudem. Možnost, že si organizace vyhledají sami rodiče je spíše minimální. Organizace uvedly, že motivace rodičů se často liší. Motivaci a následnou spolupráci ovlivňuje především způsob, jak se do organizace dostanou a zda je to nařízené nebo doporučené. Liší se motivace k spolupráci i tím, kdo má dítě v péči. Motivovanější se organizacím zdají ti rodiče, co nemají dítě v péči. Obecně je to případ od případu a nelze to samozřejmě generalizovat, ale organizace mají pocit, že zhruba polovina rodičů je motivována a polovina ne. S konflikty se organizace setkávají poměrně často, snaží se je řešit přes předem dohodnuté podmínky asistovaného styku rodičů s dětmi, dále je to možností dohodnou setkání tak, aby oba rodiče nepřišli ve stejný okamžik. Co se týká délky asistovaného styku rodičů s dětmi, organizace uvedly, že se pohybuje nejčastěji v řádech měsíců, některé případy se mohou protáhnout i na roky. Organizace se snaží, aby to nebylo běžné. Mají zájem na tom, aby se z asistovaného styku nestala součást běžného života dítěte. Organizace se snaží rodiče neodmítat, a pokud k takové situaci dojde je to z kapacitních důvodů, nespolečnosti rodičů s organizací, jiné představy rodičů o službě a v poslední řadě je to zneužití návykových látek rodičem. V takovém případě je setkání pro dítě příliš nebezpečné.

6.1.2 Část druhá: Odpovědi organizací v oblasti asistovaného styku a možné spolupráce s dalšími organizacemi

Organizace uvedly, že v rámci své působnosti využívají nejčastěji asistované styky rodičů s dětmi, a to ve všech organizacích. Šest organizací uvedlo, že provádějí jen asistované styky rodičů s dětmi. Tři organizace uvedly, že je u nich možný asistovaný styk a následně asistované předávání. Jedna organizace pak zmínila, že poskytuje spíše asistované předávání

děti. Ty organizace, které provozují obě možnosti, považují asistované předávání jako následný krok po asistovaném styku.

R 2, 3, 5, 7, 8, 9 uvedli: „*asistované kontakty.*“

R 1, 6, 10 uvedli: „*asistovaný kontakt a asistované předávání.*“

R4 uvedl pouze: „*asistované předávání.*“

R10: „*No já myslím, že víc je těch asistovaných kontaktů, těmi to obvykle začíná, (...). Takže v průběhu spolupráce je veden dialog s rodiči, v té době, kdy jsou ty asistované kontakty, bychom se měli dozvědět, jestli je natolik ohrožující pro dítě, aby bylo s otcem nebo matkou o samotě anebo jestli je to jenom o tom vztahu těch rodičů. A pokud si v tomhle uděláme představu, že je pro dítě bezpečné, aby s rodičem odcházelo a pobývalo o samotě, tak připravujeme asistované předávání.*“

Ohledně nejčastějšího místa provádění asistovaného styku rodičů s dětmi či případného asistovaného předávání, organizace uvedly, že probíhá v místě jejich pracoviště, které považují pro dítě bezpečné a neutrální. Na pracovišti je upravená místnost pro tyto příležitosti. Polovina organizací nabízí možnost asistovaného styku či předávání i mimo organizaci, ale vždy musí být zachována neutrální půda.

R1: „*V prostorách naší organizace máme speciálně vybavenou herní místnost, dále v přilehlé zahradě, pokud to počasí dovolí a také dle věku dětí.*“

R3: „*U nás tak půl na půl. Polovina v našich prostorách a polovina v domácnosti rodiče, který se s dítětem stýká.*“

R4: „*Dle domluvy s klienty – v terénu i u nás na pracovišti.*“

R6: „*V prostorách, které máme za tím to účelem.*“

R7: „*Nejčastěji tady na pracovišti, ale je možné i jinde. Na začátku asistovaných kontaktů to vždy probíhá tady, protože tohle místo dobře známe. V případě nějakého konfliktu víme, jak dostat dítě do bezpečí. V případě velkých konfliktů jsme museli zavolat i policii. Z toho důvodu nezkoušíme pokusy na dětech v prostředí, které dobře neznáme.*“

R10: „*Nejčastěji tady u nás. Ve výjimečných případech jdeme na něco jiného, ale podle našeho názoru nejlepší pro děti je, když se to odehraje tady. Neutrální prostředí je vždycky nutné. Čili v domácnosti u lidí se to rozhodně nedělá.*“

Ohledně volených metodik pro asistovaný styk organizace uvedly, že používají své vlastní vytvořené metodické postupy. Některé organizace mi poskytly i výčet volených metod. Jde o práva a povinnosti klientů, domluvené smlouvy, pozorování a podporování. Všechny organizace mají na svých stránkách, že ze asistovaných styků vypracovávají podrobné zprávy, které jsou pak k dispozici orgánům sociálně-právní ochrany dětí a soudům. Viz kapitola 4.

R1: *„Pro asistovaný kontakt máme vypracovanou vlastní metodiku, se kterou pracujeme jako s živým materiálem už od roku 2005. Máme stanovenou například věkovou hranici dětí, se kterými pracujeme, frekvenci asistovaného kontaktu, maximální počet asistovaných kontaktů, práva a povinnosti klientů, důvody pro ukončení smlouvy s klienty a další.“*

R2: *„Celý proces při AK je to opět velmi individuální, máme zpracovanou metodiku.“*

R3: *„Obecné podmínky služby, přípravná schůzka s rodiči, práce formou SF technik, vyhodnocení.“*

R4: *„Podpora rodiče, který je u asistovaného kontaktu, nabídka aktivit pro rodiče s dítětem, pozorování a poradenství.“*

R6: *„(...) Metodika postupu zahrnuje též možné krizové situace asistovaného styku, asistovaného předávání a postupy zvládnutí asistence tak, aby v žádném případě nebylo ohrožené dítě.“*

R9: *„Samozřejmě jsme se inspirovali od kolegů, taky to s nimi diskutujeme. Taky se inspirujeme od OSPODU. Metodiku jako takovou jsme si tvořili sami sobě na míru.“*

Ve všech případech je u asistovaného kontaktu minimálně sociální pracovnice/pracovník. Organizace uváděly, že je možná přítomnost i dalších odborníků. Šlo především o psychology či speciální pedagogy. Někdy organizace zmínily, že jejich pracovníci mají psychoterapeutický výcvik, což považovaly za velmi důležité.

R1: *„Vždy, u závažnějších případů je přítomen psycholog.“*

R4: *„Nezaměstnávám sociální pracovnice ve smyslu zákona o sociálních službách. U asistovaného kontaktu je vždy přítomna některá členka týmu, to je princip asistovaného kontaktu.“*

R6: *„U všech asistovaných setkání nebo předání je přítomná soc. pracovnice nebo psycholožka.“*

R8: „*Ve všech případech, není třeba přímo v místnosti s tím dítětem a rodiči, ale má otevřené dveře do kanceláře, popřípadě v povzdáli na zahradě, aby v případě mohl zasáhnout. I u předávání.*“

R10: „*Samozřejmě vždy jsou přítomni odborní pracovníci. Nejčastěji jsou u asistovaného kontaktu dva někdy dokonce i tři pracovníci, obzvláště pokud jde o nějakou formu ohrožení. Většinou se jedná o kombinaci sociální pracovník, psycholog nebo sociální pracovník a speciální pedagožka. (...).*“

Organizace v rámci asistovaných styků s rodiči uvedly, až na jednu, že jsou ochotny spolupracovat s dalšími organizacemi a často rády spolupracují. Mezi nejčastější patří orgány sociálně-právní ochrany dětí a soudy. Zmiňují se i o dalších organizacích, které pracují s rodinou a partnery. Jedna organizace zapojuje do práce i právní zástupce a psychology. Někdy si mezi sebou organizace přeposílají klienty.

R1: „*Ano, spolupracujeme se všemi organizacemi, kterou podobnou službu nabízí, nejvíce však s OSPOD a soudy.*“

R2: „*Ne, nespolečně pracujeme.*“

R4: „*UMPOD, OSPOD, občas doporučujeme klienty do jiných organizací – Magdala, ProDialog, Routa...*“

R5: „*Ano, OSPOD, pedagogicko-psychologická poradna, poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.*“

R7: „*V podstatě OSPOD a soudy. Protože OSPOD asistenci může dělat také. Někdy s organizacemi, když je žena na utajeném pobytu tak, aby nedošlo k prozrazení, probíhá kontakt u nás.*“

R10: „*Určitě, podle toho, jak který případ potřebuje, tak určitě jsme ochotni a chceme spolupracovat s každým, kdo je ochoten spolupracovat s námi. Samozřejmě jsou to ty instituce, kterých se to týká, to znamená policie, sociálně-právní ochrana dětí, soudy. Velmi rádi bychom spolupracovali s psychologem, který má na starosti to dítě, (...) Někdy takhle přijdou i sami právní zástupci rodičů, někdy jsou ochotni hledat hlubší porozumění tomu, co se v dané rodině děje. (...)*“

Shrnutí druhé části odpovědí organizací v oblasti asistovaného styku a možné spolupráce s dalšími organizacemi

Organizace uvedly, že poskytují nejčastěji asistované styky rodičů s dětmi. Tři organizace poskytují současně i asistované předávání dětí. K asistovaným stykům dochází ve velké míře v samotných organizacích. Polovina organizací nabízí případné uskutečnění asistovaného styku či asistovaného předávání mimo půdu organizace. Vždy musí být splněna podmínka bezpečnosti a neutrality prostředí. Organizace používají vlastní metodické postupy, které si vytváří sami. Jako metodické postupy uvádějí dohodnutá pravidla, uzavření smlouvy s organizací, pozorování, podporu či rozhovory s rodiči. U všech asistovaných setkání je přítomen sociální pracovník/pracovnice. Někdy může být přítomen psycholog či speciální pedagog. Většina organizací spolupracuje s dalšími subjekty, jde především o orgány sociálně-právní ochrany a soudy. Nevylučují možnost spolupráce s dalšími organizacemi, zabývající se rodinou.

6.1.3 Část třetí: Odpovědi organizací v oblasti současného financování asistovaných styků rodičů s dětmi a ideální formy financování.

Oblast financování je v tomto případě poněkud problematická a není jasné, kdo by měl financovat asistovaný styk rodičů s dětmi. Osm organizací financuje asistované kontakty z různých zdrojů, jde o finance od MPSV, z projektů, z rozpočtu zřizovatele, ze sbírek či darů. Někdy přispívají městské části či sami rodiče. Tři organizace uvedly, že asistovaný styk si rodiče hradí plně sami.

R1: *„Většinou jsou financovány z projektů jako nástavbová, doplňková činnost služby sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Rodiče se na financování podílí.“*

R3: *„Nám nikdo, financujeme z vlastních zdrojů: dary, benefiční akce, tříkrálová sbírka a další.“*

R4: *„Služby jsou přímo hrazeny klienty.“*

R6: *„Jsou to rodiče a dělí se rovným dílem. U soc. znevýhodněných rodin, máme vlastní interní pravidla pro posouzení klientů, kteří se nacházejí v nepříznivé soc. situaci, nebo jsou v hmotné nouzi. Zde je možné částku pro asistovaný styk a asistované předávání výrazně snížit nebo celou prominout.“*

R9: „*No, prakticky nikdo. Přispívá magistrát, část od ministerstva, sociálních věcí a práce.*“

R10: „*Pracujeme v rámci sociálně právní ochrany dětí, jde o děti, které jsou v evidenci OSPOD. Jsme nezisková organizace. Financování je vícezdrojové, žijeme z dotací, grantů a darů.*“

Z této otázky vyplývá, jestli rodiče přispívají a případně kolik. Čtyři organizace uvedly, rodiče přispívají. Částky se pohybují v řádech stovek. Ostatní organizace uvedly, že rodiče nepřispívají. Některé organizace mi uvedly jako důvod pro nepřispívání rodičů na asistovaný styk špatnou finanční situaci rodiny.

R 2, 3, 5, 7, 9 a 10 uvedli, že rodiče nepřispívají.

R1: „*Ano, asistovaný kontakt je zpoplatněn částkou 500 Kč na hodinu. Rodiče platí buďto rovným dílem nebo platí ten rodič, který o asistovaný kontakt žádá. Asistované předávání 300 Kč na hodinu.*“

R4: „*Hradí ho celý dle ceníku uvedeného na našich webových stránkách.*“

R6: „*Ano. Rodiče si na asistovaný styk a asistované předávání přispívají. Částka je na našich webových stránky.*“

R8: „*Je to individuální, ale je stanovena 100 Kč za asistovaný kontakt. Pokud z nějakého důvodu nemohou rodiče zaplatit, tak neplatí.*“

Poslední otázka z této oblasti byla zaměřena na názor organizací o ideálním financování asistovaného styku rodičů s dětmi. Názory se zde liší, čtyři organizace uvedly, že asistovaný styk by si měli platit rodiče alespoň z části. Další možnosti financování už nezmiňují. Tři organizace by volily částečné zpoplatnění pro rodiče a přívání MPSV. Dvě organizace jsou pro financování ze státních zdrojů, MPSV, magistrátu či města. Jedna organizace se k této otázce nevyjádřila.

R 4, 5, 6 a 7 uvedli, že ideálně by se měli financování účastnit rodiče alespoň z části.

R 1, 3, 8 uvedli, že ideální je kombinace rodičů a státních prostředků.

R 9 a 10 uvedli, že ideální je financování ze státních zdrojů.

R 2 se nevyjádřil.

Shrnutí třetí části odpovědí organizací v oblasti současného financování asistovaných styků rodičů s dětmi a ideální formy financování

Organizace uvedly, že financování asistovaného styku je problematické. Často se financuje vícezdrojově. Jde o kombinaci státních prostředků, darů, peněz z projektů a částečné přispění rodičů. Ve většině organizací je asistovaný styk provozován bez finančního příspěvku od rodičů. Jen ve čtyřech organizacích si rodiče platí celý nebo částečně přispívají na uskutečnění asistovaného styku či předání. V ideální formě financování se organizace liší. Některé jsou pro zpoplatnění asistovaného styku pro rodiče, další vnímají jako ideální formu kombinaci financování ze státních zdrojů a přispění rodičů. Dvě organizace by viděly ideální financování pouze ze státních zdrojů.

6.1.4 Čtvrtá část: Odpovědi organizací týkající se zapsání asistovaného styku jako samostatné sociální služby v zákoně 108/2006 Sb.

Organizace se spíše vyjádřily, že nechtějí, aby byl asistovaný kontakt zapsán jako samostatná služba v rámci zákona o sociálních službách 108/2006 Sb. Organizace uvádějí, že by asistované styky rodičů s dětmi viděly spíše v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí. Mají pocit, že sociální služby jsou nevhodné z důvodů zakázek, kdy by dítě přestalo být na prvním místě. Objevuje se i strach z komplikovanosti či příchodu nemotivovaných klientů. Pouze dvě organizace se vyjádřily ve smyslu zapsání do zákona 108/2006 Sb. Dvě si nejsou úplně jisté.

R1: *„Ne, jedinou výhodou by mohla být standardizovaná metodika, podle které by organizace postupovaly při poskytování služby. „*

R2: *„Vykonáváme ji v rámci odborného sociálního poradenství, tedy v rámci sociální služby jako jednu z metod sociální práce s rodiči v konfliktních situacích.“*

R3: *„Ano.“*

R4: *„Ne, zkomplikuje to administrativu a přivede nemotivované klienty.“*

R5: *„Ano, nicméně mi to máme pod tou službou SAS a domníváme se, že to tam patří.“*

R6: *„Asistovaný styk a asistované předávání je prozatím, jako nástroj soc. pracovníka s klientem, neukotven. Kdyby byl zapsán jako služba v Zákoně č. 108/2006, co by to znamenalo...Byl by zpoplatněn? Nedokážu fundovaně odpovědět. Nemám dostatek informací*

o tom, co by uzákonění těchto nástrojů mohlo přinést. Myslím si, ale v případě potřeby uzákonit asistovaný styk a asistované předávání do sociálních služeb, že by tomuto měla předcházet diskuse všech zainteresovaných odborníků a profesionálů, kteří s problematikou asistovaných styků pracují.“

R7: „Ani ne, nám to vyhovuje, že to je pod zákonem OSPOD. Nemyslím si, že by to mělo spadat pod sociální služby, ty případy jsou složité, a představa, že si tuhle službu otevře další x organizací není dobrá. Trvalo dlouho než jsme navázali spolupráci se soudem a získali důvěru. Je třeba dobrý tým a je třeba odbornost. Vůči OSPODU jsem více neutrální, lépe se drží hranice. U sociální služby jako takové to prostě není, před OSPOD jde hlavně o zájem dítěte, když to bude jako služba tak to nepůjde zachovat.“

R8: „Ne, myslím si, že spíše patří pod zákon o sociálně právní ochraně dětí. Spíš tam.“

R9: „No, já nevím. Ono se občas z dobrého úmyslu stane něco hybridního. Bylo by to fajn, ale musí to mít dostatečný rozpětí, aby se tam vešlo víc věcí. A musí tam být vůle k posouvání, aby pak nedocházelo, k tomu že se to bude nějak obcházet. Čím, víc je něco ukotvené, tím lépe se to vysvětluje.“

R10: „Ne. Nemám. Pokud se týká sociálních služeb, tedy sto osmičky, tak ta je postavená tak, že se jedná o službu, kterou si klient zadává, je tam ta služba chápána jako zakázka klienta a my zde pracujeme zcela jinak, nevnímáme se jako služba rodičům, nýbrž jako podpora dětem, aby jim zůstal otevřený přístup k oběma rodičům. To se týká i té motivace, protože to by bylo jako, že já si vám platím a vy skáčete, jak já pískám a to nejde, my zde musíme zachovávat neutralitu vůči rodičům a podporu dětem, a to se vylučuje. A není to takhle možné pojímat, proto my ani nejsme registrováni jako sociální služba a ani nechceme být sociální služba. Jako sociální služba potřebujete souhlas rodičů se vším, a to my nechceme, my vypracováváme podrobné záznamy, jak probíhá asistovaný kontakt podle našich pozorování, a ne podle přání rodičů. Je lepší, když ti rodiče vědí, že nejsme služba, že nesloužíme jim, že tu nejsme pro ně, ale pro dítě, aby dostalo, co dostat má. A i tak to jde těžko.“

Shrnutí čtvrté části odpovědí organizací týkající se zapsání asistovaného styku jako samostatné sociální služby v zákoně 108/2006 Sb.

V poslední části týkající se organizace spíše shodly, že nechtějí zapsat asistovaný styk rodičů s dětmi jako samostatnou sociální službu dle zákona č.108/2006 Sb. Pouze dvě organizace uvedly, že chtěly asistovaný styk zapsat pod tento zákon. Spíše se objevoval názor

na zapsání asistovaného styku pod zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Zde by viděly asistovaný styk zapsán vhodněji vzhledem zachování nejlepšího zájmu dítěte.

6.2 Závěrečné shrnutí získaných dat od organizací

Ze získaných dat od organizací vyplynulo následující:

V oblasti DC1, která měla zjistit spolupráci rodiny s organizací poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi, vyplývá:

- Rodiče se nejčastěji do organizací dostanou přes orgány sociálně-právní ochrany dětí a přes soudy. Jen málo rodičů si vyhledá organizaci samo.
- Motivace rodičů ke spolupráci je různá. Dalo by se říci, že motivovanější je ten rodič, co nemá dítě ve své péči. Motivace rodičů se odráží v tom, zda přišli do organizace dobrovolně či jim byla spolupráce nařízená soudně.
- Z toho vyplývají i možné konflikty během asistovaných styků, které se často objevují. Organizace je zvládají pomocí svých vypracovaných postupů k asistovanému styku.
- Spolupráce s rodinou trvá nejčastěji v řádech měsíců, organizace se snaží, aby se asistovaný styk nestal běžnou součástí života dítěte. Jsou i případy, kdy je nutný asistovaný styk v řádu let. Jedná se o velmi komplikované případy.
- Organizace se snaží rodiče neodmítat. Pouze v případech vyčerpané kapacity nebo neslučující zakázky od rodičů s pravidly organizace.

V oblasti DC2, která měla zjistit, jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice, vyplývá:

- Nejčastěji organizace poskytují asistovaný styk rodičů s dětmi, tři z nich pak uvedly, že je u nich možné i asistované předávání dětí rodiči.
- K asistovanému styku rodičů s dětmi dochází v místě pracoviště, kde je k těmto účelům vybudována místnost. Polovina organizací nabízí i možnost asistovaného styku mimo sídlo organizace, vždy se musí jednat o neutrální a bezpečné místo.
- Metodické postupy má každá organizace své vlastní. Některé organizace uvedly, že používají pozorování, rozhovory, dohody a další.
- Ve všech případech asistovaného styku je alespoň přítomen sociální pracovník, u některých případů je to kombinace s psychologem či další odbornou osobou.

- Organizace v rámci asistovaného styku rodičů s dětmi nejčastěji spolupracují s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a soudy. Popřípadě s dalšími organizacemi dotýkající se rodiny.

V oblasti DC3, která měla zjistit, jak vypadá současné financování a jak by popřípadě mělo podle organizací vypadat, vyplývá:

- V současné době je financování problematické a náročné vzhledem k neukotvení asistovaného styku rodičů s dětmi. Organizace ho financují ze zdrojů od MPSV, grantů, projektů či darů. V některých případech si rodiče asistovaný styk hradí sami. Částky se pohybují v řadech stokorun.
- Názor na ideální financování se v organizacích liší. Čtyři organizace se domnívají, že by rodiče měli asistovaný styk platit, o případném další zdroji se již nezmínily. Tři organizace by navrhovaly příspěvek rodičů a státu. Dvě by pak volily financování pouze státem.

V oblasti DC4, která měla zjistit, zda organizace mají zájem, aby asistovaný styk rodičů s dětmi byl zapsán jako samostatná sociální služba dle zákona č.108/2006 Sb., vyplývá:

- Většina organizací nechce asistovaný styk rodičů s dětmi zapsat do zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. Proto se vyjádřily pouze dvě.
- Důvody pro nezapsání se liší, jedním ze zásadních je pocit organizací, že v případě zákonného zapsání asistovaného styku rodičů s dětmi, by volily spíše zákon č.359/1999 Sb. O sociálně-právní ochraně dětí. Vzhledem k povaze asistovaného styku rodičů s dětmi, kdy je na předním místě zájem dítěte, se jim zdá jako lepší varianta.

7 Diskuze

V rámci diplomové práce jsem se zabývala asistovaným stykem rodičů s dětmi v České republice, kdy jsem oslovila organizace vykonávající tuto činnost. Uskutečnilo se deset rozhovorů v rámci, na kterých mi organizace zodpověděly mé otázky. Otázky byly členěny do čtyř oblastí.

Z první oblasti vyplynulo, že rodiče se nejčastěji o organizaci dozví od orgánu sociálně-právní ochrany či od soudu. Jen malá část rodičů se do organizace dostane z vlastní iniciativy či vyhledáním organizace. Touto skutečností by se dalo dále zabývat. V rámci osvěty by bylo zapotřebí organizace více prezentovat na veřejném poli. Podle mého mínění, by byly organizace více známé a rodiče se do organizací dostávali spíše z vlastní vůle, mohlo by dojít k větší motivovanosti rodičů. Motivace rodičů ke spolupráci s organizací se týkala i další otázka. Z té vyplynulo, že organizace vidí motivaci rodičů ke spolupráci různou. Více motivovaní jim připadali rodiče, kteří neměli ve své péči dítě. Zmíněno bylo i to, že rodiče, kteří mají asistovaný styk soudně nařízený, jsou méně motivovaní, protože nevidí důvody k této činnosti. Je otázkou, do jaké míry je možná motivace dobrovolností. Možná větší osvěta ohledně činnosti organizací by působila lépe na případy, kdy je asistovaný kontakt vynucen. Pokud by rodiny měly představu, co asistovaný styk znamená, možná by byly více motivovány asistovaný styk využít k urovnání vzniklých konfliktů během rozvodu.

Samotné konflikty během asistovaného styku se vyskytují a jsou poměrně časté. V rámci této oblasti se s konflikty musí počítat vzhledem k rozvodové situaci, které ne vždy musí probíhat hladce. Je tedy přirozené, že péče o společné dítě může způsobovat konfliktní situace a samozřejmě se zde musí počítat s nevyřízenými účty mezi partnery. Během konfliktů mezi rodiči dítěte může docházet k programování dítěte proti druhému rodiči. Některé organizace uvedly, že se s programováním dítěte setkaly. Právě z důvodů konfliktních vztahů mezi rodiči dítěte pomáhá asistovaný styk, který nabídne místo pro bezpečné setkání. Pro zvládnutí konfliktů je dobré mít předem s rodinou dohodu a podepsaná pravidla asistovaného styku. Všem stranám musí být jasné, co je povolené a co ne. Jako výhodu vidím psychologický výcvik pracovníka, který se asistovaného styku účastní.

Doba asistovaného styku rodičů se dětmi se pohybuje v řádech měsíců. Organizace se shodly, že nechtějí, aby se asistovaný styk stal běžnou součástí života dítěte. Organizace uvedly, že existují případy, kdy asistovaný styk trvá i rok. Jde o velmi komplikované případy. Domnívám se, že asistovaný styk by neměl přejít v roky, mohlo by dojít k tomu, že rodiny by

mohly vnímat asistovaný styk jako běžnou součást života a přestat se snažit vztahy mezi sebou zlepšovat.

Druhá oblast byla zaměřena na asistovaný styk rodičů s dětmi jako takový. Nejběžnější druh je asistovaný styk rodičů s dětmi za přítomnosti pracovníka. Některé organizace poskytují i asistované předávání. Asistovaný styk trvá zhruba hodinu. Nejčastěji k němu dochází v místě organizace. Asistovaný styk rodičů s dětmi může probíhat i mimo organizaci, ale u nás není tak častý jako v zahraničí. Je to možná zapříčiněno nedostatkem pracovníků, protože asistovaný styk mimo pracoviště je logisticky náročnější a může nést i rizika. Vždy se musí vybírat takové místo, které je pro rodiče a dítě neutrální a bezpečné. U nás se zřejmě moc nepraktikuje možnost domluveného místa mimo pracoviště, kde si za přítomnosti pracovníka rodiče předají dítě na předem dohodnutou dobu, kterou může dítě strávit s druhým rodičem na dohodnutém místě. Tato možnost by mohla být mezistupněm mezi asistovaným stykem a asistovaným předání dítěte druhému rodiči do péče. Je třeba ovšem zvážit možná rizika a vytíženost pracovníků.

Metodické postupy má každá organizace své vlastní. V České republice není jednotná metodika. Ze stránek organizací vyplývá různé názvosloví asistovaného styk rodičů s dětmi. Převažuje spíše používání kombinace asistované kontakty či setkávání. Může to být z důvodů, že slovo styk je v případech, kdy je rodič obviněn ze zneužití dítěte, nevhodný. Bylo by jistě přehlednější, kdyby byl ustanoven jednotný název. Tím, že každá organizace si vytváří své metodiky, nemůže se v nich hledat jednotnost jako například ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, kde funguje síť na sebe navázaných organizací. Metodiky pro asistovaný styk rodičů s dětmi pak pochází z jedné hlavní organizace, která ho dále šíří. Pracovníci jsou školeni pod jednou organizací, což se mi zdá jako výhodné. Bylo by přínosné, pokud by se povedlo vnést do metodik asistovaného styku rodičů s dětmi jednotný charakter. Přinejmenším základní podmínky, které by byly jednotné pro všechny organizace, s možností doplnění v rámci každé organizace. Určitý koncept by mohl umožnit větší možnost spolupráce mezi jednotlivými organizacemi zabývajícími se asistovaným stykem rodičů s dětmi. Dnešní spolupráce probíhá v úrovni orgánů sociálně-právní ochrany a soudy. Možná by byla další spolupráce v oblasti psychologů a právních zástupců. Což se už blíží k Cochemské praxi.

Třetí oblast zaměřená na financování asistovaného styku přinesla zjištění, že financování je dnes různé a neucelené. Organizace financují asistovaný styk rodičů s dětmi z různých zdrojů, jde o finance z MPSV, projektů, grantů či darů. V některých případech si asistovaný styk financují rodiče sami. Nejednotné financování je dáno neukotvením asistovaného styku v zákonech České republiky. Financování bývá problémem obecně, ale tím,

že není jasné, kam asistovaný styk spadá, je těžké ho financovat. Organizace jako možnost financování vidí v přispívání rodičů s kombinací státních zdrojů. Argumentem pro zpoplatnění asistovaného styku pro rodiče je možná větší motivace pro asistovaný styk, což je podle mého názoru sporné. Jsou případy rodičů, kdy není možné zaplacení z důvodů špatné finanční situace. Je tu i možnost, že by případné placení mohlo přinést další konflikty do již špatné vztahové situace. Možností by mohlo být, v případě uzákonění asistovaného styku, zpoplatnění pro rodiče v případě přesáhnutí předem dohodnuté doby asistovaného styku. Pro případy rodičů se špatnou finanční situací, by zákon umožňoval vzniklé poplatky prominout. Nevím, jestli by byla reálná možnost financovat asistovaný styk pouze od MPSV.

Poslední oblast byla zaměřena na názor organizací týkající se možného zapsání asistovaného styku rodičů s dětmi, jako samostatnou sociální službu. Z odpovědí vyplývá, že většina organizací je proti. Nemají pocit, že by asistovaný styk měl být ukotven právě tam, některé názory mluví i o zkomplikování poskytování asistované služby či neslučování se se základním principem zájmu dítěte. Současná podoba sociální služeb je na bázi zakázky klienta, v případě asistovaného styku je to dítě. Na začátku psaní diplomní práce jsem byla toho názoru, že asistovaný styk patří mezi sociální služby. Po rozhorech s organizacemi a prostudování situace ve světě, jsem však došla k názoru, že asistovaný styk rodičů s dětmi spadá spíše pod kompetence orgánu sociálně-právní ochrany dětí a pověřených osob sociálně-právní ochranou dětí, kde v současné době funguje nejvíce. Vzhledem k tomu, že asistovaný styk rodičů s dětmi je právě koncipován pro děti a jejich právo na oba rodiče. Vzhledem k tomu, že jako sociální služba by tento záměr mohl být ztracen v domnělých právech a přání rodičů, které by asistovaný styk viděli jako službu pro sebe, ne pro své dítě. Přijde mi, se zřetelem k zahraniční praxi, jako lepší možností ukotvení spíše ve zmíněném zákoně č.359/1999 Sb. Pokud by měl asistovaný styk rodičů s dětmi být zapsán jako sociální služba, bylo by třeba vyprofilovat a upravit podmínky poskytování asistovaného styku tak, aby bylo jasné, že zájmem asistovaného styku je dítě a jeho právo na oba rodiče.

Možnou budoucnost asistovaného styku spatřuji ve větší informovanosti o existenci této služby k řešení konfliktních situací mezi rodiči při rozvodech. Hlavní je zájem dítěte, které by mělo vídat oba své rodiče za bezpečných a nekonfliktních podmínek. Jistě by bylo přínosné, pokud by se zde, po vzoru Skotska, vytvořila síť navzájem propojených pracovišť poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi, které by vzájemně sdílely společnou metodiku práce. Základním pravidlem pro asistovaný styk by měl být zájem dítěte. Vhodné je na začátku asistovaného styku rodičů s dětmi projednat dopodrobna průběh setkání, dohodnou podmínky a podepsat dohodu.

Pak by nemělo docházet ke zbytečným konfliktům. Zprávy z jednotlivých setkání by měly být rodičům ukázány, aby byly srozuměni s tím, co pracovník zapsal. Poté by nemohlo dojít k nepříjemným konfrontacím. Ovšem zprávy, jako takové, by měly být poskytnuté pouze orgánům sociálně-první ochrany a soudům na vyžádání.

Závěr

Diplomová práce je dělena do sedmi kapitol. První čtyři kapitoly se věnují teoretické části. Jde především o vyjasnění základních oblastí týkající se rozpadu rodiny a vlivu na rodinu. Během rozvodů dochází ke konfliktním situacím, které negativně ovlivňují dítě. Nemožnost dohodnutí podmínek péče o dítě po rozvodu vede mnoho partnerů k hádkám a konfliktům, které zatěžují jak rodiče, tak dítě. V některých případech může docházet k programování dítěte proti jednomu z rodičů, což se odráží i na vzájemných vztazích, které nejsou dobré. Komplikované situace je třeba řešit. Jednou z možností, aby porozvodová péče o dítě probíhala bezpečně a nekonfliktně, je možnost asistovaného styku rodičů s dětmi, kterému se věnuje druhá kapitola. Zde je popsán princip asistovaného styku rodičů s dětmi a jeho možné druhy. Asistovaný styk rodičů s dětmi se do České republiky dostal ze zahraničí. Této oblasti se dotýká třetí kapitola. Jako zástupce zahraniční praxe asistovaných styků jsem vybrala Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Belgické království a Francouzskou republiku. Největší zázemí pro asistovaný styk rodičů s dětmi je právě ve Skotsku. Skotsko má propojenou síť organizací nabízející asistovaný styk. Částečně tuto praxi následně přijala Belgie a Francie. Čtvrtá kapitola je věnována organizacím poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice, takových organizací jsme našli patnáct. V této kapitole jsme se snažili popsat jednotlivé organizace a jejich popis asistovaného styku rodičů s dětmi. Napříč organizacemi nalezneme rozdíly v názvosloví a možnosti poskytnutí asistovaného styku či asistovaného předávání. Považovala jsem za důležité zmínit všechny organizace, které se mi povedlo najít a kontaktovat.

Praktická část je již věnována samotnému výzkumu, v jehož rámci jsem uskutečnila deset strukturovaných rozhovorů s organizacemi poskytující asistovaný styk rodičů s dětmi. Zaměřila jsem se na čtyři oblasti. Jako hlavní otázku jsem si položila: *Jak vypadá asistovaný styk rodičů s dětmi v České republice?*, na ní navazovaly čtyři dílčí otázky, které měly pomoci v hledání odpovědi. Výsledek analýzy rozhovorů je následující.

První oblastí byla spolupráce rodičů s organizací. Analýza ukázala, že rodiče se do organizací dostávají především prostřednictvím orgánů sociálně-právní ochrany dětí nebo přes soudy. Možnost, že by se rodiče do organizace dostali z vlastní iniciativy, je spíše malá. Organizace uváděly, že část rodičů je motivovaná ke spolupráci a část ne. Motivovanější rodiče jsou spíše ti, kteří nemají dítě v péči. Dále pak záleží na způsobu, jak se do organizace rodiče dostali. Obecně nelze generalizovat motivovanost rodičů pro spolupráci, liší se to případ

od případu. S konflikty se organizace setkávají a snaží se jim předcházet a řešit je. Organizace v zásadě neodmítají rodiče, snaží se jim vyjít vstříc. Odmítají je v případě naplněné kapacity.

Druhá oblast se věnovala podobě asistovaného styku rodičů s dětmi. Nejčastější variantou je asistovaný styk rodičů s dětmi. Jen tři organizace poskytují i asistované předávání. Místo nejčastějšího uskutečnění asistovaného styku je budova organizace, kde je pro tyto příležitosti uzpůsobená místnost. Asistovaný styk rodičů s dětmi mimo pracoviště není příliš častý. Pokud je uskutečněn, dbá se na neutrální a bezpečné prostředí. Metodické postupy má každá organizace své vlastní. U všech asistovaných styků je přítomen pracovník, v některých případech i psycholog. Organizace se vyjádřily, že nejčastěji spolupracují s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a soudy.

Třetí oblast byla věnována financování asistovaného styku. Dnes ho organizace financují z různých zdrojů, jedná se o finanční prostředky od MPSV, granty, projekty či dary. V některých organizacích přispívají rodiče na uskutečnění styku. Podle organizací by ideálně měli rodiče přispívat, případně by se mělo jednat o kombinovanou formu financování ze státních zdrojů a finanční účasti rodičů. Vyjádřily se tak i organizace, kde se za asistovaný styk rodiče neplatí.

Poslední oblast se zaměřila na možnost zapsání asistovaného styku jako samostatnou sociální službu dle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách. K tomu se organizace postavily spíše do opozice. Nemají pocit, že by asistovaný styk měl být ukotven právě zde. Vyjadřují se spíše k zařazení asistovaného styku do oblasti sociálně-právní ochrany dětí nebo nechtějí žádné ukotvení.

V současné době není asistovaný styk rodičů s dětmi samostatně upraven zákonem. Není přesně ukotven a nejsou upraveny společné metodiky ani financování. Organizace poskytující asistovaný styk si musí metodiky vytvářet sami. V České republice je asistovaný styk financován různě, a to tedy především z projektů či darů. V případě ukotvení asistovaného styku je proto nutné vyřešit metodické základy a možnosti financování. Vhodné by pro začátek bylo propojení poskytovatelů asistovaných styků rodičů s dětmi do jedné sítě v rámci níž, po vzoru Skotska, by byly organizace na sebe více napojené a mohly sdílet své zkušenosti.

Seznam zdrojů

ALTERNATIVEFAMILYLOW. *About us*, ©2017 [online]. Praha [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.alternativefamilylaw.co.uk/about-us/>

ALTERNATIVEFAMILYLOW. *Child Contact*, ©2017 [online]. Praha [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.alternativefamilylaw.co.uk/child-contact/>

AREAFAUSTA. *Poskytované služby*, ©2005–2017 [online]. Praha [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.areafausta.cz/index.php/poskytovane-sluzby>

AREAFAUSTA. *O nás*, ©2015–2017 [online]. Praha [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.areafausta.cz/index.php/o-nas>

BRZOBOHATÝ, Robin, 2015. *Asistovaný styk a podporované setkávání*. In. Oldřich MATOUŠEK, ed. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0968-3.

CENTRUM-PORADENSTVÍ. *Asistované kontakty*, ©2015 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.centrum-poradenstvi.cz/asistovane-kontakty.html>

CENTRUM-PORADENSTVÍ. *Asistované kontakty*, ©2015 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.centrum-poradenstvi.cz/o-nas.html>

EASTLOTHIAN. ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: http://www.eastlothian.gov.uk/info/878/schools/813/olivebank_child_and_family_centre

FAMILYMEDIATIONLOTHIAN. *Supported contact*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: http://www.familymediationlothian.co.uk/supported_contact.html

FAMILYMEDIATIONLOTHIAN, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.familymediationlothian.co.uk/index.html>

GARDNER, Richard A. 2010. *Terapeutické intervence u dětí se syndromem zavržení rodiče*. Praha: Triton, ISBN 978-80-7387-365-3.

GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.

GUIDESOCIAL. *Espaces rencontres*, ©2014 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.guidesocial.be/espacerencontrebxl/>

HENDL, Jan. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0982-9.

HENDL, Jan a Jiří REMR. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1192-1.

HOSTCZ. *O organizaci*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.hostcz.org/index.php/o-organizaci/o-organizaci>

HOSTCZ. *Práce s rodinou nás*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.hostcz.org/index.php/prace-s-rodinou/asistovane-kontakty>

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. 2014. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0522-7.

MATOUŠEK, Oldřich., UHLÍKOVÁ, Šárka, 2014. *Rodina v rozvodu*. In Oldřich MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, Hana. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0697-2.

MATOUŠEK, Oldřich., UHLÍKOVÁ, Šárka, 2010. Sociální práce s rodinou v rozvodu. In Oldřich MATOUŠEK ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-818-0.

MIKULASOPS. *O nás*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.mikulasops.cz/o-nas/>

MIKULASOPS. *Služby*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.mikulasops.cz/sluzby/>

MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MPSV. *Metodické doporučení*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8424/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-11.pdf

NACCC, ©2008 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.naccc.org.uk/>

NACCC. *Types of contact*, ©2008 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.naccc.org.uk/help-for-adults/types-of-contact>

NACCC. *What is it like*, ©2008 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.naccc.org.uk/help-for-adults/what-is-it-like>

NARUCDETEM. *Asistovaný kontakt*, ©2017. [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://narucdetem.cz/co-delame/asistovany-kontakt>

NOVÁK, Tomáš, Simona CORRADINIOVÁ a Radim VYPUŠŤÁK. 2015 *Kontakt s dětmi po rozvodu: jak nepřijít o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-7478-910-6.

NOVÁK, Tomáš. 2012. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-4110-9.

OPEJ. *Maison des familles et des cultures*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.opej.org/fr/Pages/maison-des-familles-et-des-cultures.aspx>

OSKROK. *Asistovaný kontakt*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.oskrok.cz/sluzby/agentura-pro-obcany/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/asistovany-kontakt>

PAVLÁT, Josef, 2015. *Asistovaný styk a podporované setkávání*. In. Oldřich MATOUŠEK, ed. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0968-3.

PEXESO. *Poradny pro rodiče*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.pexeso.org/cz/poradny-pro-rodinu/asistovany-kontakt.html>

PEXESO. *O nás*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.pexeso.org/cz/o-nas.html>

PRAHA.CHARITA. *Služba Magdala*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>

PRAHA.CHARITA. *Asistovaná setkávání nezletilého dítěte s rodičem*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/aktualne/asistovana-setkavani-nezletileho-ditete-s-rodicem/>

PRAHA.CHARITA. *Asistované předávání dítěte mezi rodiči*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/aktualne/asistovane-predavani-nezletileho-ditete-mez-rodici/>

PRODIALOGFORUM. *O nás*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.prodialogforum.cz/o-nas/>

PRODIALOGFORUM. *Nabídka aktivit*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.prodialogforum.cz/nabizime/asistovane-predavani/>

RELATIONSHIP-SCOTLAND. *About us*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.relationships-scotland.org.uk/about-us>

RELATIONSHIP-SCOTLAND. *Child Contact*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.relationships-scotland.org.uk/child-contact>

RELATIONSHIP-SCOTLAND. *What happens at a child centre*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.relationships-scotland.org.uk/child-contact/what-happens-at-a-child-contact-centre>

RC-ROUTA. *Projekt*, ©2013 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.rc-routa.cz/projekt/asistovany-kontakt-pri-setkani-ditete-s-rodicem/>

RC-ROUTA. *O nás*, 2013 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.rc-routa.cz/o-nas/>

SOBOTKOVÁ, Irena, 2012 *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0217-2.

SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. 2004. Praha: Portál, ISBN 80-7178-906-2.

SPIRALA-UL. *Asistovaný kontakt*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: http://www.spirala-ul.cz/wp/?page_id=1110

SPONDEA. *Asistované kontakty*, ©2000–2017 [online]. Brno-Černé Pole [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/asistovane-kontakty/>

SPONDEA. *Naše poslání*, ©2000–2017 [online]. Brno-Černé Pole [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/kdo-jsme/nase-poslani/>

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. 2010. *Dítě a rozvod*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-3181-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

TRIMURTI. *Espaces rencontres*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.trimurti.be/index.php/2012-10-12-07-19-53/espaces-rencontres/definition>

ÚTOČIŠTĚ-CHEB. *Asistovaný kontakt*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.utociste-cheb.cz/asistovany-kontakt/>

ÚTOČIŠTĚ-CHEB. *Základní údaje*, ©2017 [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.utociste-cheb.cz/zakladni-udaje/>

VIMPERK.CHARITA. *Naše činnosti*. ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://vimperk.charita.cz/nase-cinnost/sluzba-pro-rodiny-s-detmi/projekt-pegas/>

VIMPERK.CHARITA. *O nás*, ©2017 [online]. Česká republika [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://vimperk.charita.cz/o-nas/>

ZLINFOD.WEBNODE. *Nabízené služby*, ©2011 [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://zlinfod.webnode.cz/asistovana-setkani-rodice-s-ditetem-asistovana-predani/>

ZLINFOD.WEBNODE. *O nás*, ©2011 [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://zlinfod.webnode.cz/>

Legislativní zdroje

Úmluva o styku s dětmi. *Ochránce*, ©2017 [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/Umluvy/deti/Umluva_o_styku_s_detmi.pdf

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů [online]. ©AION CS 2010-2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>.

Zákon č 89/2012 Sb., občanský zákoník. In *Zákony pro lidi.cz* [online]. ©AION CS 2010-2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89f458167>

Seznam zkratk

MPSV.....	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSN.....	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
R1-R10.....	Rozhovory s organizacemi
UMPOD.....	Úřad pro mezinárodní ochranu dětí